

รวมปฏิรูป การเรียนรู้กับครูต้นแบบ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การสอนแบบ “เทคนิคการสอนให้คิดโยงสู่ชีวิตจริง
โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ”

ครูชาตรี สำราญ ครูต้นแบบ ปี 2541

วิชา ภาษาไทย

ระดับ ประถมศึกษา

กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
สำนักนายกรัฐมนตรี

371.102 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ส 691 ร “ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “เทคนิคการสอน
ให้คิดโยงสู่ชีวิตจริง โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ”

โดย ครูชาตรี สำราญ : 2544.

73 หน้า

ISBN 974-241-235-9

1. ปฏิรูปการเรียนรู้ 2. ชาตรี สำราญ 3. ชื่อเรื่อง

“ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “เทคนิคการสอนให้คิดโยงสู่
ชีวิตจริง โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ”

โดย ครูชาตรี สำราญ : 2544.

สิ่งพิมพ์ สกศ.   อันดับที่ 149/2544

พิมพ์ครั้งที่ 1   กันยายน 2544

จำนวน   3,000 เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่   กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)
   สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
   โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2325-8,0-2243-7914
   โทรสาร 0-2243-7914

เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์   บริษัท ดับบลิว.เจ. พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด
   199/19 ถนนวิภาวดี-รังสิต แขวงสามเสนใน
   เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
   โทรศัพท์ 0-2616-3400-5

คำนำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ครูต้นแบบได้ทำการศึกษาวิจัย และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของตน รวมทั้งพัฒนาครูเครือข่าย เพื่อเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้เพื่อนครูทั้งหลายสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ เอกสาร “รวมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” นี้ เป็นเอกสารที่ครูต้นแบบ ปี 2541 และปี 2542 ได้ส่งผลการปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของตน ที่กลั่นกรองจากประสบการณ์จริง ในการจัดการเรียนการสอน ออกมาเป็นแนวทาง และวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เห็นความสำคัญและมีความภูมิใจที่ได้เสนอผลงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของครูต้นแบบ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบอย่างแก่ครู ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเก่ง ดี และเรียนรู้ อย่างมีความสุข เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้เรียนสำคัญที่สุด และนำไปสู่ การปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษาของชาติสืบไป

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
กว่าจะได้เป็นครูต้นแบบ	1
การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน	4
การสอนแบบ “เทคนิคการสอนให้คิดโยงสู่ชีวิตจริง โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ	4
ตัวอย่าง การวิเคราะห์หลักสูตร	5
กระบวนการจัดการเรียนการสอน	12
แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย	17
ตัวอย่าง แผนการสอนครั้งที่ 1	35
ตัวอย่าง แผนการสอนครั้งที่ 2	42
ตัวอย่าง แผนการสอนครั้งที่ 3	45
ข้อเสนอแนะ	48
ตัวอย่าง นิทานประกอบคำใหม่	50
ภารกิจของครูต้นแบบเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้	59
จากครูต้นแบบขยายสู่เพื่อนครูเครือข่ายอย่างไม่หยุดยั้ง	61
คณะผู้ดำเนินการ	

กว่าจะได้เป็น ครูต้นแบบ

หลังจากที่จบ โรงเรียนฝึกหัดครูยะลาเมื่อปี 2505 แล้ว ได้เรียนรู้แบบ
นอกระบบ จนสอบได้วุฒิพิเศษมัธยม (พ.ม.) และเรียนปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ (มอ.) วิทยาเขตปัตตานี วิชาเอกวรรณคดีไทย และวิชาโท
บริหารการศึกษา

ชีวิตการเป็นครูเริ่มแรกเมื่อปี 2506 เริ่มรับราชการที่โรงเรียนบ้านลิ้มุด
อำเภอเมืองยะลา ทดลองปฏิบัติราชการอยู่ครบ 6 เดือน จึงย้ายไปรักษาการ
ในตำแหน่งครูใหญ่ ร.ร.บ้าน โฉลง อำเภอเมืองยะลา เปิดสอนชั้นประถม 1-3 แล้วย
ออกมาทำหน้าที่ครูใหญ่ที่โรงเรียนบ้านบาโงยบาเด อำเภอเมืองยะลา ในปี 2512
ไปเป็นครูใหญ่โรงเรียนบ้านกรงปินัง อำเภอเมืองยะลา เป็นโรงเรียนใหญ่เปิดสอน
ตั้งแต่ชั้นเด็กเล็ก - ประถม 7 ได้ทำหน้าที่ทั้งผู้บริหารและสอน จนได้ประสบความสำเร็จ
สำเร็จในการทำงานกับชุมชนมาก ชาวบ้านรักโรงเรียนและหวังโรงเรียน จึงเป็น
โรงเรียนเดียวในสามจังหวัดภาคใต้ที่ไม่ถูกโจรเผา

ตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา ได้เป็นครูผู้สอนเด็กที่โรงเรียนบ้านบาโด
อำเภอเมืองยะลา สอนชั้นอนุบาลให้สามารถท่องกลอนได้ สอนชั้นประถม 1-2
ให้สามารถเขียนกลอนสวดได้ สอนชั้นประถม 3-6 ให้สามารถเขียนโคลงและกาพย์ได้
จนกระทั่งในปี 2533 จึงได้รับพระราชทานรางวัลเข็มทองคำ จากสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสที่ได้รับการคัดเลือก

เป็นครูนักพัฒนาภาษาไทยดีเด่นของมูลนิธิธิดาสมาน-คุณหญิงเบญจา แสงมณี และในปีนี้อได้เลื่อนระดับเป็นอาจารย์ 3 ระดับ 8 และในปี 2536 ได้เลื่อนระดับเป็น อาจารย์ 3 ระดับ 9

ที่โรงเรียนบ้านบาโค และทุกโรงเรียนที่เคยสอน เป็นนักเรียนทุกคนนับถือ ศาสนาอิสลาม ซึ่งพูดและใช้ภาษามลายูท้องถิ่นเป็นภาษาแม่ จะพูดและใช้ ภาษาไทยเมื่อพูดกับครูหรือเรียนรู้อในโรงเรียนเท่านั้น แต่ด้วยความพยายามจึงสามารถ สอนให้เด็กเขียนกลอนและเขียนเรื่องเชิงสร้างสรรค์ โดยได้รวบรวมผลงาน เผยแพร่เป็นหนังสือ ได้แก่หนังสือชื่อ เสียงจากบาโค หีบฝันบนฝักป็นดินให้เป็นดาว ผจญแฉงแฉงเตงรส ซึ่งเป็นหนังสือที่รวมบทเรียงความ บทกลอน กาพย์ และโคลง ที่ได้แก่นักเรียนช่วยกันคัดเลือกบทที่เด็กชอบมารวมเล่ม

ต่อมาในปี 2536 ย้ายมาที่โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 24 (บาโงยบาแค) ได้ร่วมมือกับเพื่อนครูทำการสอนแบบอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ และมีเพื่อนครู จากต่างโรงเรียนมาคู่วิธีการสอนมากมาย ต่อมาได้ขอย้ายไปที่โรงเรียนคุรุชนพัฒนา จังหวัดยะลา เป็นโรงเรียนขยายโอกาส เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล-ม.3 ผู้อำนวยการโรงเรียนให้การสนับสนุนและเพื่อนครูให้ความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียน เป็นอย่างดีจนสามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีโรงเรียนต่างๆ มาดูแบบอย่างมากมาย จนได้รับเลือกเป็นครูต้นแบบ ปี 2541 กลุ่มทักษะภาษาไทย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกช.) ในที่สุด

การพัฒนา กระบวนการเรียนการสอน

การสอนแบบ

“เทคนิคการสอนให้คิด โยงคู่ชีวิตจริง โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ”

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน : เทคนิคการสอนให้คิด โยงคู่ชีวิตจริง
มีกระบวนการสอนดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ก่อนอื่นต้องศึกษาหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือ
การประเมินผล ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการจัดพิมพ์เผยแพร่อ่านทุกเล่มจน
สามารถเขียนหนังสือได้ 3 เล่ม คือ

- ลับหลักสูตร
- ย้ำหลักสูตร
- ปลาหลักสูตร

เขียนหนังสือทั้ง 3 เล่มนี้ขึ้นเพื่อแบ่งปันความคิดให้เพื่อนครูได้อ่าน
การอ่านหลักสูตร และคู่มือจนเข้าใจ ทำให้ครูเข้าถึงวัฒนธรรมการสอนอีกมิติหนึ่ง
ซึ่งไม่ต้องอาศัย แบบเรียนและหนังสือเรียนที่วางขายในตลาดวิชาการ แต่ดึง
สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวมาเป็นสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2. วิเคราะห์หลักสูตร เมื่อศึกษาหลักสูตรและคู่มือการใช้ แล้วจึง
วิเคราะห์หลักสูตร เพราะในหลักสูตรจะบอกแนวทางดังนี้

- มีกิจกรรมนำทาง
- มีเรื่อง (Theme) ที่ต้องให้เด็กไปค้นหาสาระ
- มีกิจกรรมปลายทาง

- มีจุดประสงค์
- นำมาตั้งคำถามดังนี้
- สอนทำไม
  - สอนเพื่ออะไร
  - สอนเรื่องอะไร

จากนั้นจึงนำมาสร้างรูปแบบการสอนของตนเอง ดังนี้

ตัวอย่าง การวิเคราะห์หลักสูตร กลุ่มส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2

หน่วยที่ 1 สิ่งมีชีวิต

คำอธิบาย

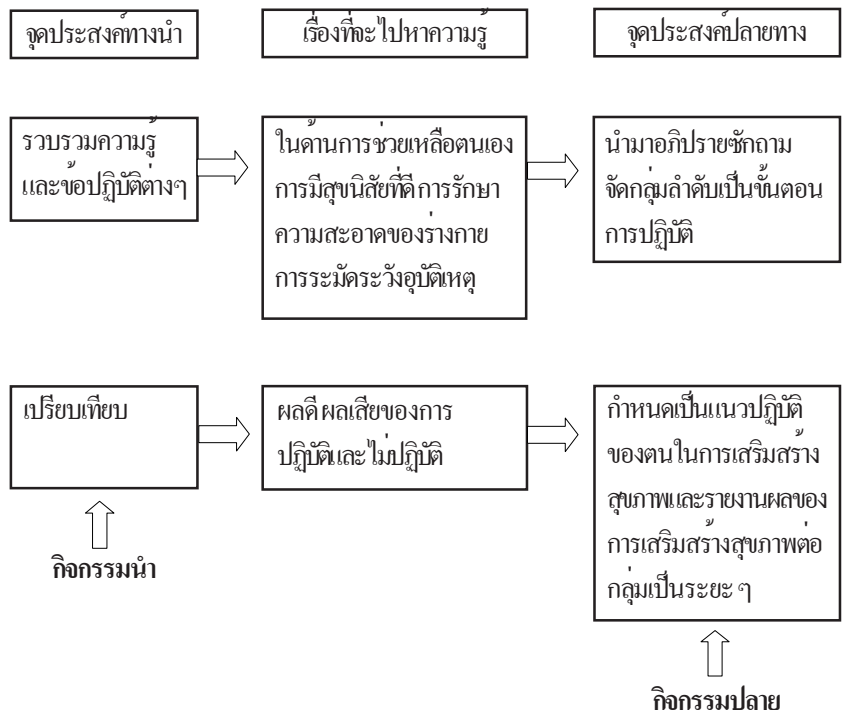
หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา

รวบรวมความรู้และข้อปฏิบัติต่างๆ ในด้านการช่วยเหลือตนเอง การมีสุขนิสัยที่ดี การรักษาความสะอาดของร่างกาย การระมัดระวังอุบัติเหตุ แล่นำมาอภิปรายซักถาม จัดกลุ่มลำดับเป็นขั้นตอนการปฏิบัติเปรียบเทียบผลดี ผลเสีย ของการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติกำหนดเป็นแนวปฏิบัติของตน ในการเสริมสร้างสุขภาพและรายงานผลของการเสริมสร้างสุขภาพต่อกลุ่มเป็นระยะๆ

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับสุขภาพของตน สามารถสังเกต วิเคราะห์ ทำนายการเปลี่ยนแปลงและกำหนด วิธีปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในการเสริมสร้างสุขนิสัยที่ดี มีความชื่นชมต่อการเจริญเติบโตของตน

โดยนำมาวิเคราะห์ดังนี้

เมื่อสอนเรื่อง ตัวเราจบแล้ว ผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรม (เพื่ออะไร) ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ	เกี่ยวกับการเจริญเติบโตการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสุขภาพของตน
2. ทักษะ	การสังเกต วิเคราะห์ ทำนายการเปลี่ยนแปลง
3. ค่านิยม	มีความชื่นชมต่อการเจริญเติบโตของตนเอง
4. การจัดการ	กำหนดวิธีปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในการเสริมสร้างสุขภาพนิสัยที่ดี

ในการวิเคราะห์หลักสูตร ต้องวิเคราะห์หลักสูตรทุกวิชาเพราะต้องการนำเรื่องต่างๆ ของแต่ละรายวิชามาร้อยรัดให้เป็นเรื่องเดียวกัน (Theme) ดังที่จะกล่าวในข้อต่อไป

3. การบูรณาการ มีความคิดว่าการจัดกิจกรรมการสอนเป็นรายวิชาที่ครูต่างคนต่างสอน โดยไม่ได้มารวมปรึกษากัน จะสร้างความสับสนให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะในวันหนึ่งๆ เด็กจะต้องพบกับครูอย่างน้อย 3-5 คนต่อวัน และแต่ละคนก็นำความรู้มาขัดเขี่ยเด็กให้เด็กๆ คนละวิชา เกินกว่าที่เด็กจะรับรู้ได้ไหว แต่ถ้าครูทุกคนร่วมกันสอนเรื่องเดียว เพียงแต่จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับรายวิชาของเด็กก็จะได้เรียนรู้ตามลำดับเป็นระบบ ในที่สุดก็จะเข้าใจเรื่องราวที่เรียนรู้ได้อย่างดี นั่นคือ ครูจะต้องศึกษาเรื่องราวสอนร่วมกันแล้วนำมาบูรณาการกัน ดังนี้

ในทุกวันนี้ ผู้เรียนจะได้เรียนเรื่องเดียวคือ เรื่องของตัวเอง แต่กิจกรรมการเรียนสอดแทรกสาระการเรียนรู้ไปตามรายวิชาที่ต้องการ เดิมเดิมให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้ โดยยึดหลักการว่า “การสอนโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ” โดยอาศัย ทฤษฎีจากนักการศึกษาหลายทฤษฎีกล่าวคือ

1. สอนในสิ่งที่เด็กอยากเรียนมากกว่าสอนในสิ่งที่ครูอยากสอน
2. สอนจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัว
3. เรียนจากเรื่องที่ย้ายไปสู่เรื่องที่ยาก
4. เรียนจากเรื่องที่รู้และเห็นแล้วไปสู่เรื่องที่ยังไม่รู้และไม่เห็น
5. เรียนจากเรื่องที่มีความหมายต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนมากกว่าเรื่องอื่นๆ ทั่วไป
6. ประสบการณ์การเรียนรู้ที่คิดให้ต้องสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และธรรมชาติทางวัฒนธรรมทางภาษาแม่ของผู้เรียนด้วย

4. การนำเสนอเนื้อหา การสอน “โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ”

มีวิธีการนำเสนอโดยอาศัยแนวคิดจากทฤษฎีการศึกษาที่กล่าวว่า

1. การนำเสนอที่ดีต้องเรียนจากของจริงแล้วเปลี่ยนเป็นภาพมาแทน ต่อไปจึงนำคำพูดมาแทน การนำเสนอจะต้องค่อยๆ เลื่อนของจริง ภาพและคำให้หลอมสัมพันธ์กัน

2. การถ่ายโอนจากของจริงไปยังภาพจำลองและภาษานั้น จำเป็นต้องนำเสนอทั้งของจริง ภาพ หรือ ภาพและภาษาไปพร้อมๆ กันในตอนแรกๆ ก่อน แล้วจึงดึงของจริงหรือภาพออกจนเหลือแต่ภาษา

5. เพื่อช่วยให้เกิดความคงอยู่ของความรู้ การนำเสนอ นั้น ต้องให้มีการพูดและการทำพร้อมกัน เพราะทำให้เกิดการเรียนรู้สูง

ทั้งหลักการการสอนและวิธีนำเสนอเนื้อหาการเรียนดังกล่าว

สรุปได้ว่า การสอนโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ นั้น พัฒนาให้นักเรียนเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียนที่นักเรียนปะทะสัมผัสอยู่ทุกวัน จนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอดเป็นภาษาไทยและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้แล้วก็ค่อยๆ เชื่อมโยงไปเรียนรู้สิ่งที่ไกลตัวนักเรียน โดยที่สิ่งที่เรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน และธรรมชาติทางวัฒนธรรมทางภาษาแม่ของผู้เรียนด้วย ทั้งนี้ครูจะต้องนำเสนอการเรียนรู้โดยวิธีให้เรียนจากของจริง ต่อมาให้เรียนภาพและคำ แล้วจึงค่อยๆ ดึงของจริงออก และในที่สุดจะคงเหลืออยู่เพียงคำ หรือภาษา และการเรียนนั้นนักเรียนจะต้องพูดและทำพร้อมๆ กันเพื่อช่วยให้เกิดการ คงอยู่ของความรู้

การจัดบทเรียนสำหรับวิธีสอนโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ ในการจัดบทเรียนที่นำมาสอนนั้น จำเป็นที่จะต้องยึดบทเรียนที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นเรียกว่า แผนภูมิประสบการณ์และหนังสือเล่มเล็ก แล้วเชื่อมโยงไปสู่บทเรียนที่ครูและนักเรียนจัดทำมาเรียนรู้ หรือบทเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด นั่นคือ “นักเรียนเกิดการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ ที่นำสู่การอ่านเป็นนั่นเอง”

การจัดบทเรียนให้นักเรียนตามวิธีการสอน โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ เพื่อการเรียนรู้ได้ 3 ทาง คือ

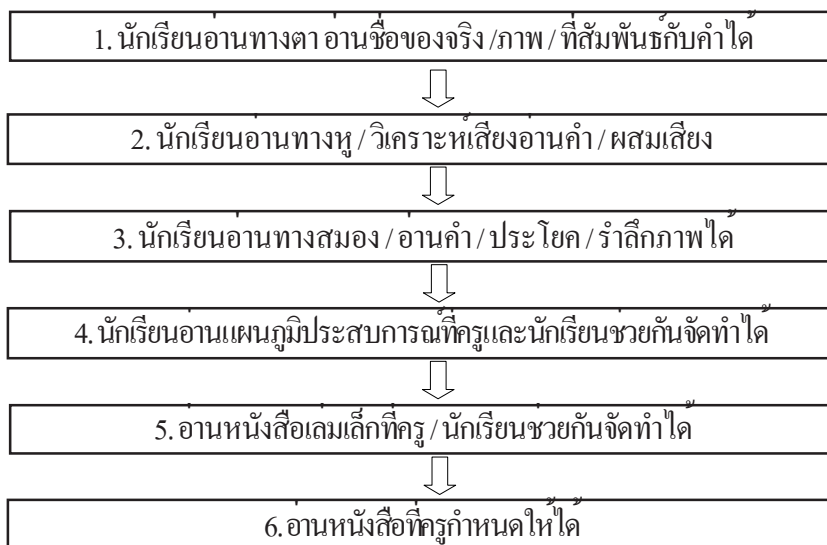
1. นักเรียนเรียนอ่านทางตา นักเรียนใช้สายตาอ่านของจริง/ภาพที่สัมพันธ์กับคำ หรืออ่านบัตรคำประกอบภาพ พอนักเรียนรู้จักเรียกชื่อของจริง/ภาพนั้นเป็นภาษาไทยเขาก็จะอ่านคำได้ อ่านประโยคประกอบกิริยาอาการของจริงหรือภาพแล้วฝึกอ่านเรื่องอ่านคำต่อไป

2. นักเรียนเรียนอ่านทางหู ใ้หูวิเคราะห์เสียงและผสมเสียงอ่านคำ เช่น จ อา จา, ต อา ตา, ย อา ย, ยาย

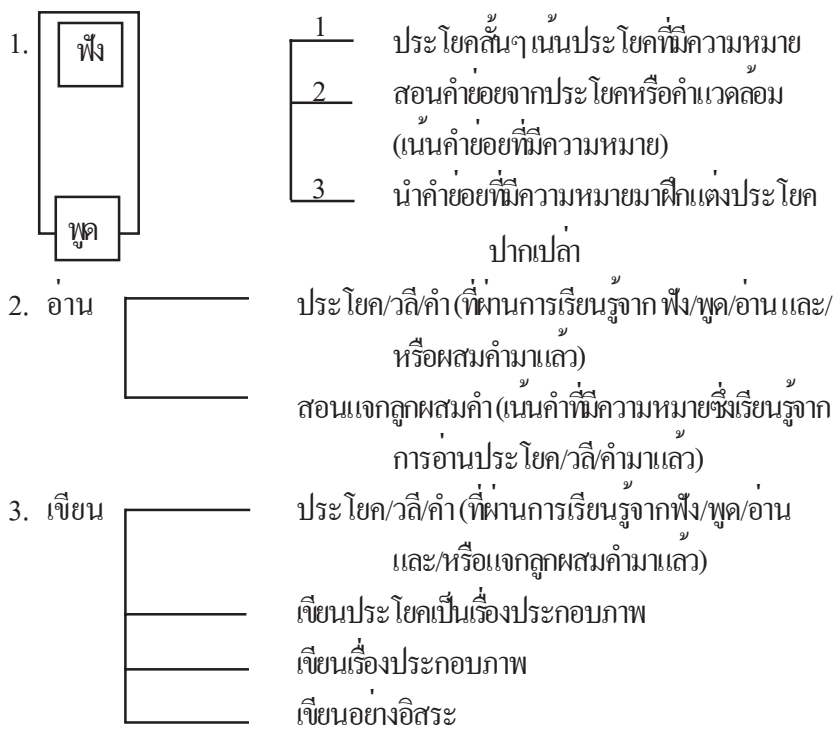
3. นักเรียนเรียนอ่านโดยการจำรูปคำ โครงสร้างและรูปคำของตัวอักษรที่มีความหมายเด่น เมื่อนักเรียนได้อ่านซ้ำๆ บ่อยครั้งก็จะจำได้ดี พอรูปภาพก็จะจำคำได้ เพราะภาพกับคำมีความสัมพันธ์กัน เราเรียก การจำรูป คำว่าเป็น การเรียนอ่านทางสมอง เพราะเด็กอ่านคำเร็วได้เด็กจะระลึกภาพเร็วได้

แผนภูมิประสบการณ์ที่ครูและนักเรียนช่วยกันจัดทำขึ้น จะเป็นบทเรียนที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านคำ/ประโยคกับภาพที่นักเรียนรำลึกได้จึงนับว่าเป็นบทเรียนที่ได้จากกระบวนการคิดของเด็ก และเป็นบทเรียนที่มุ่งนำการอ่านไปใช้ประโยชน์ คือ การอ่านเป็น

เมื่อนักเรียนสามารถอ่านแผนภูมิประสบการณ์ได้ต่อไปก็จะสามารถอ่านหนังสือเล่มเล็กที่ครูและนักเรียนจัดทำขึ้นจนเกิดทักษะทางด้าน การอ่านมากขึ้นก็จะสามารถอ่านหนังสือต่างๆ ได้ตามความเหมาะสมของวัยและประสบการณ์ การอ่านของนักเรียน ขั้นตอนการจัดบทเรียน มีดังนี้

ในการนำเสนอเนื้อหาการเรียนรู้แต่ละครั้งนั้น นักเรียนสามารถเรียนรู้พร้อมกัน ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน ได้ตามความต้องการของนักเรียน เพราะการเรียนรู้ฟัง พูด หรืออ่านอย่างเดียว จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกอึดอัดหรือเกิดความเครียดได้ จึงต้องให้นักเรียนได้แสดงออกทางด้านการเขียน หรือการวาดภาพต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ด้วย การนำเสนอที่เรียนนั้นจัดเป็นขั้นตอนได้ตามแผนภูมิต่อไปนี้คือ

กระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ มีขั้นตอน 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นกำหนดบทเรียน** หลักการสำคัญของขั้นนี้คือ ผู้สอนจะต้องมีความสนิทสนมกับผู้เรียน ผู้เรียนมีความไว้วางใจในตัวผู้สอน ทำให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก

ในการกำหนดบทเรียนนั้น ต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดตามแผนที่ผู้สอนวางไว้โดยยึดหลักสำคัญว่า สอนในสิ่งที่เด็กอยากเรียน มากกว่าสอนในสิ่งที่ครูอยากสอน

2. **ขั้นจัดประสบการณ์** เมื่อทราบว่าผู้เรียนอยากเรียนอะไรแล้ว ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้สัมผัสกับสื่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียน เนื่องจากสื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่ผู้เรียนคุ้นชินมาก่อน เขาได้เรียนรู้และเข้าใจความหมาย สื่อเหล่านี้มาแล้ว เมื่อผู้สอนนำสื่อเหล่านี้มาเป็นผู้ช่วยในการเรียนรู้ของเขา จึงทำให้เขาภูมิใจและสนุกกับการเรียนรู้ยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนนั้น ไม่จำเป็นต้องยึดห้องสี่เหลี่ยมเป็นที่เรียนเสมอไป เพราะอาจทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเครียดกับบรรยากาศในห้องเรียน พยายามทำให้พวกเขาได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน ประเภท ทุ่งนา ฟากวาง กอนกรวด ดอกไม้ ผีเสื้อ และการไถกระโถด โลดเตอนอย่างสนุกสนานบางผู้เรียนจะได้เรียนรู้โดยไม่รู้สึกว่าเป็นการเรียน

หลักเกณฑ์ที่สำคัญในขั้นนี้คือ เรียนจากสิ่งที่ใกล้ตัว ไปสู่สิ่งที่ไกลตัว เรียนจากเรื่องที่ง่าย ไปสู่เรื่องที่ยาก เรียนจากเรื่องที่รู้และเห็นแล้ว ไปสู่เรื่องที่ยังไม่รู้ไม่เห็น เรียนจากเรื่องที่มีความหมายต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียน มากกว่าเรื่องอื่นๆ ทั่วไป และประการการเรียนรู้ที่จัดให้ต้องสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และธรรมชาติทางวัฒนธรรมของภาษาแม่ของผู้เรียนด้วย

3. **ขั้นสำรวจพื้นฐานความรู้เดิม** เมื่อผู้เรียน ได้เริ่มสัมผัสกับสื่อ สิ่งแวดล้อม ผู้สอนจะต้องคอยสังเกตสำรวจพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ว่าเขามีความรู้เกี่ยวกับ

กิจกรรมและสื่อเหล่านั้นมากมายเพียงใด เรื่องใดที่ผู้เรียนเรียนรู้มาอย่างเพียงพอแล้วก็ไม่ต้องนำมาสอนอีก

หลักเกณฑ์สำคัญในขั้นนี้คือ ต้องสำรวจพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อจะได้สอนเฉพาะสิ่งที่นักเรียนต้องการจะรู้เท่านั้น

4. **ขั้นเสริมความรู้ใหม่** หลักการสำคัญของขั้นตอนนี้คือ ช่วยให้เกิดป้อนความรู้ใหม่สู่กันและกัน ผู้สอนเพียงแต่คอยอำนวยความสะดวกให้การเรียนเป็นไปอย่างถูกต้องและราบรื่น

กระบวนการสอนคำใหม่จะมีลำดับขั้นดังนี้

4.1 กระตุ้นให้ผู้เรียน “ป้อนคำใหม่” สู่กันและกัน โดยผลัดกันฟังและผลัดกันพูด

4.2 ผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้ใช้คำใหม่ที่ป้อน สู่กันและกันนั้นอย่างถูกต้อง และชัดเจน

4.3 ต้องให้ผู้เรียนนำคำใหม่มาแต่งด้วยปากเปล่า เป็นวลีและประโยค

4.4 นำ คำ วลี ประโยค เหล่านั้นมาให้ผู้เรียนได้อ่านหลายๆ ลักษณะ เช่น

1) เขียนคำที่ผู้เรียนประทับใจจากการที่ได้ฟัง และพูด มาแสดงในแผนภูมิประสบการณ์

2) ให้อ่านบัตรคำ

3) ให้อ่านแผนภูมิประสบการณ์

4) ให้อ่านหนังสือเล่มเล็ก

4.5 ฝึกเขียนคำ วลี ประโยคใหม่ ที่ได้เรียนรู้

สิ่งที่ควรตระหนักคือ คำใดที่ผู้เรียนอ่านหรือเขียนไม่ได้ คำนั้นถือเป็นคำใหม่ที่ผู้สอนต้องใช้กลวิธีสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

5. **ขั้นเสริมทักษะ** หลักสำคัญของขั้นนี้คือ การเสริมแรง โดยการให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด ใ้ท่องจำหรือให้เล่นเกม หลังจากเรียนคำใหม่แล้ว ต้องป้องกันมิให้เกิดการลืมโดย

5.1 สอน โดยการต่อกย้ำ ซ้ำซาก กล่าวคือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้คำนั้นบ่อยๆ เช่น ให้เด็กได้อ่าน ให้เด็กได้คัดลอกข้อความ ให้เด็กได้เขียนตามคำบอก ให้เด็กได้นำคำมาสนทนา ให้เด็กได้เล่าเรื่อง เล่านิทาน โดยผลัดกันฟัง ผลัดกันพูด

5.2 ให้นำคำใหม่มาสร้างเป็นจินตนาการ แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพพร้อมทั้งเขียนบรรยายกำกับภาพเอาไว้ด้วย

5.3 เมื่อผู้เรียนวาดภาพและเขียนคำบรรยายได้แล้ว ควรฝึกให้เล่าเรื่องจากภาพช่วย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ให้กว้างไกลยิ่งขึ้น

6. **ขั้นแจกลูกผสมคำ** หลักสำคัญของขั้นนี้คือ การให้ผู้เรียน ได้วิเคราะห์รายละเอียดของความรู้ใหม่ คำ วลี ประโยค ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง มีกฎเกณฑ์อะไรมาเกี่ยวข้องบ้าง เช่น เมื่อผู้เรียนสนุกสนานกับการนำคำมาเขียนเป็นเรื่อง เป็นราวให้คนอื่น ได้อ่านแล้ว ผู้สอนต้องสอนวิธีการแจกลูกผสมคำ ให้กับผู้เรียนด้วย

6.1 การสอนแจกลูกผสมคำ ต้องแยกสอนตามกลุ่มเสียงของสระ เพื่อให้มีให้สนับสนุนในการออกเสียงเช่น แยกเป็นกลุ่มสระเสียงสั้น สระเสียงยาว เป็นต้น เมื่อผู้เรียนคุ้นชินกับการอ่านออกเสียงในเชิงแจกลูกผสมคำแล้ว จึงนำมาสอนสลับกันตามแผนการสอนดังนี้

- 1) ทบทวนให้รู้จัก พยัญชนะ สระ วันละ 2 - 3 ตัว
ใช้เวลา 5 นาที
- 2) ทบทวนการแจกลูกผสมคำ ประมาณ 5 นาที
- 3) ทบทวนคำที่เรียนมาแล้ว เช่น อ่าน/เขียน จากแผนภูมิ
ประสบการณ์ประมาณ 10 นาที
- 4) สอนคำใหม่ประมาณ 5 นาที

- 5) เขียนคำใหม่ตามคำบอกประมาณ 10 นาที
- 6) นำคำใหม่มาแต่งประโยคประมาณ 10 นาที
- 7) อ่านหนังสือที่กำหนดให้อาจเป็นแผนภูมิ
ประสบการณ์ หรือหนังสือเล่มเล็กที่ช่วยกันจัดทำ
หรือหนังสืออื่นๆ ประมาณ 15 นาที
- 8) เขียนอย่างอิสระ พรอมวาดภาพระบายสี ประกอบ
เรื่องที่เขียนใช้เวลาประมาณ 35 นาที
- 9) สันทนาเรื่องที่เขียน รูปที่วาด ประมาณ 15 นาที
- 10) ปรับปรุงงานที่เขียน ประมาณ 10 นาที

ทั้งนี้ อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้บ้าง เช่น บางวันอาจมีการนำ
คำคล้องจองมาท่องจำ เล่นบทบาทสมมติ เล่านิทาน ฯลฯ แลแต่สถานการณ์

6.2 ควรจัดคำที่จะให้ผู้เรียนรู้เป็นกลุ่มๆ จะทำให้ผู้เรียน เรียน
ได้ง่าย ไม่สับสน และมีผลต่อการเรียนคำคล้องจองในโอกาสต่อไปด้วย อาทิเช่น

บิน ดิน กิน หิน ริน
ยาย กาย ชาย หาย ขาย

6.3 ในบางครั้งต้องใช้เทคนิคในการเล่านิทานมาช่วย ในการสอน
ให้ผู้เรียนรู้จักแจกลูกผสมคำ

6.4 คำที่นำมาให้ผู้เรียนแจกลูกผสมคำ ควรเป็นคำที่มีความหมาย
แจ่มชัด และสามารถนำมาใช้คำแวดล้อมหรือบริบทของคำเหล่านั้นให้เห็นภาพได้

6.5 เทคนิคขั้นสุดท้ายของการแจกลูกผสมคำ คือ การให้ผู้เรียน
วิเคราะห์หาคำใหม่ที่เขาได้เรียนรู้ นั้น ประกอบด้วยพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์
อะไรบ้าง มีกฎเกณฑ์ในการผสมคำอย่างไร และนำไปใช้ได้อย่างไร

7. ขันขยายประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนมีทักษะกับความรู้ใหม่
ที่ได้รับพอสมควรแล้ว ต้องขยายประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
โดยเน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อาทิเช่น

7.1 ช่วยกันทำหนังสือเล่มเล็กสำหรับอ่านในห้องเรียน อีกทั้งจะเป็นการเชื่อมโยงไปสู่การอ่านหนังสืออื่นที่กำหนดให้ต่อไปได้

7.2 อ่านหนังสือที่ม้วนหนังสือหรือที่ห้องสมุดแล้วนำมาเล่าสู่กันฟัง หนังสือเล่มใดที่ผู้เรียนสนใจแต่อ่านไม่ได้ ถ้าหนังสือเล่มนั้นมีภาพประกอบ ต้องฝึกให้ผู้เรียนอ่านภาพประกอบ และบรรยายตามความรู้สึกของผู้เรียน เพราะการที่ผู้เรียนได้อ่านภาพและบรรยายภาพจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดและคิดอย่างมีระบบ โดยมีภาพเป็นผู้นำกับการคิดแทนผู้สอน อันเป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างมีอิสระ และความคิดของผู้เรียนจะกลายเป็นความคิดสร้างสรรค์ได้ในที่สุด

7.3 นำความสนใจต่อการอ่านภาพของผู้เรียนมาช่วยกันสร้างเป็นแผนภูมิประสบการณ์คำคลองจองให้ทุกคนได้อ่านวิธีการดังกล่าว นอกจากจะช่วยให้พวกเขาสนุกกับการอ่านแล้วยังทำให้ผู้เรียนคุ้นชินกับคำคลองจองด้วย

แนวทางการประเมินผลวิธีการสอน “โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ”

ครูสามารถประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการสอน การเรียนได้ดังนี้

1. การบอกชื่อสิ่งของที่เรียนรู้อันเป็นภาษาไทยได้ถูกต้อง
2. นำชื่อ/คำ (ความหมาย) ที่เรียนรู้อาตงประโยคปากเปล่าได้ถูกต้อง และสามารถอ่านออกเสียงคำต่างๆ ได้ถูกต้องชัดเจน
3. อ่าน/เขียน/แจกลูกผสมคำได้ถูกต้อง ออกเสียงชัดเจน
4. นำคำมาตงประโยคสั้นๆ ประกอบภาพได้ถูกต้อง
5. เขียนประโยคยาวเป็นเรื่องประกอบภาพได้ถูกต้อง
6. เขียนเรื่องประกอบภาพได้
7. เขียนเรื่องอย่างอิสระได้
8. ความร่วมมือของนักเรียน และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานกลุ่มในระบบร่วมกันคิดร่วมกันทำตามรูปแบบประชาธิปไตย

9. ความสนใจใฝ่รู้ (สังเกตจากการให้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ การอ่าน และการเขียน)

วิธีการประเมิน

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่เรียนทั้ง 9 ประการของตน

2. เก็บบันทึกรายละเอียดข้อมูลการใช้ภาษาของนักเรียน ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน เป็นรายบุคคล เป็นรายวัน เพื่อสร้างเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมความก้าวหน้าทางการใช้ภาษาของนักเรียน

การเสริมแรง

1. นำผลงานมาจัดนิทรรศการในโรงเรียน

2. นำผลงานไปเผยแพร่ในชุมชนต่างๆ เช่น จัดทำหนังสือพิมพ์ แผ่นเดี่ยวนิตยสารที่ร้านกาแฟในหมู่บ้าน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ มัธยมศึกษา และแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

3. นำผลงานรวมเล่มพิมพ์เผยแพร่
4. ส่งผลงานให้นิตยสารพิมพ์เผยแพร่

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาไทย

“โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ”

จากกระบวนการทั้ง 7 ขั้นตอน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนดบทเรียน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัว

หลักการสำคัญ สอนในสิ่งที่นักเรียนอยากเรียนมากกว่าสอนในสิ่งที่ครูอยากสอน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนในสิ่งที่นักเรียนอยากรู้
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียนรู้
3. เพื่อสร้างความสนิทสนมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
4. เพื่อให้นักเรียนมีความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ภาษาไทย

การเตรียมการสภาพห้องเรียน ควรจัดห้องเรียนให้มีลักษณะ ครูเป็นจุดศูนย์กลาง นักเรียนสามารถสนทนากับครูได้อย่างใกล้ชิด ทำให้ง่ายต่อการที่นักเรียนจะเสนอเรื่องที่ต้องการจะเรียน

การนำเข้าสู่บทเรียน ครูควรเร้าความสนใจนักเรียน โดยใช้คำพูดง่ายๆ ที่นักเรียนสนใจ เช่น “ชั่วโมงนี้ครูไม่สอน นักเรียนจะไปเที่ยวที่ไหนดีเอ่ย” หรือให้นักเรียนคู่สี่ (ของจริง) แล้วถาม “อะไรเอ่ย” เช่น “ที่บ้านใครมีบ้างเอ่ย” “เราจะไปดูอะไรกันใหม่เอ่ย”

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน สนทนาถึงวิธีการที่จะไปดูสี่ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เรียนรู้ เช่น

1. “เราจะไปดูดอกไม้บานใคร”

2. “เราจะไปดูดอกไม้กันอย่างไร” เพื่อเป็นการช่วยให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้อย่างเป็นกระตุนให้นักเรียนคิดและจินตนาการ นักเรียนจะได้เชื่อมโยงความคิดของนักเรียนต่อภาษาที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวัน ไปสู่ภาษาที่จะเรียนรู้ใหม่ และก่อให้เกิดเป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความหมายของคำต่างๆ ในเรื่องที่เรียน

การวัดและประเมินผล สังเกตความสนใจและความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม สังเกตการปฏิบัติตนในการฟังและพูด และสังเกตการตอบคำถามของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. การกำหนดบทเรียน จะให้นักเรียนกำหนดบทเรียนตามแผนที่ครูวางไว้นั้น ครูต้องมีวิธีการชี้แนะ เช่น จะสอนคำว่า ดอกไม้ผีเสื้อ ควรถือดอกไม้เขาไปในห้องเรียนด้วย นักเรียนจะสนใจสิ่งที่เห็นจากครู และจะเลือกกำหนดบทเรียนตามแผนที่ครูวางไว้

2. การสนทนา ครูควรซักถามนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกอย่างทั่วถึง

ขั้นตอนที่ 2 จัดประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัว
หลักการสำคัญ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครูจัดให้ผู้เรียน ต้องสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนและธรรมชาติทางวัฒนธรรมของภาษาแม่ของผู้เรียนด้วย

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเรียกชื่อสิ่งของต่างๆ ที่นักเรียนรู้จักเป็นภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน
  2. เพื่อให้นักเรียนมีความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียนรู้
  3. เพื่อให้นักเรียนมีความเพลินเพลินในการเรียนรู้ภาษาไทย
  4. เพื่อให้นักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียนได้สนทนาในเรื่องที่เรียนรู้

การเตรียมการ เตรียมสถานที่ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมตรงตามที่นักเรียนต้องการจะเรียน เช่น นักเรียนต้องการจะเรียนเรื่องผีเสื้อ ดอกไม้ สถานที่ควรเป็นที่ที่มีดอกไม้ผีเสื้อ หรือธรรมชาติแวดล้อมที่จะเชื่อมโยงถึงได้

การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่นักเรียนได้เลือกเรื่องที่เรียนและกำหนดวิธีการที่จะไปสู่สถานที่ที่จะเรียนรู้ครูพานักเรียนไปยังสถานที่ที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในระหว่างที่ครูและนักเรียนเดินทางไปยังสถานที่เรียนควรจัดกิจกรรม ดังนี้

1. สนทนากันถึงเรื่องที่นักเรียนกำหนดจะเรียนรู้ เช่น “นักเรียนเคยเห็นดอกไม้ที่ไหนบ้าง” “บ้านใครมีดอกไม้บ้าง” เพื่อย้ำคำดอกไม้ที่นักเรียนคุ้นชิน

2. เมื่อไปถึงสถานที่ที่จะเรียน ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสนทนาถึงเรื่องหรือสิ่งที่จะเรียน เช่น เรื่องดอกไม้ ถ้านักเรียนใช้ภาษาถิ่น ครูควรสอนให้พูดภาษาไทยโดยการ เช่น

2.1 ครูพุดนำดอกไม้ ดอกไม้ ดอกไม้ (พร้อมกับชี้มือไปที่ดอกไม้)

2.2 นักเรียน พุดย้าตามครู ดอกไม้ ดอกไม้ ดอกไม้

2.3 ครู ชี้มือ ไปที่ดอกไม้หลายๆ ดอกและต่างชนิดกัน แล้วให้นักเรียนพุด ดอกไม้ ดอกไม้

2.4 กระตุ้นให้นักเรียนสนทนาถึงชื่อสิ่งแวดลอม และครูนำคำหรือประโยคที่ต้องการเน้นใน การสอนมานั้นให้นักเรียนพุดตาม (คำหรือประโยคเหล่านั้นเป็นคำหรือประโยคที่นักเรียน เป็นผู้พุด ไม่ใช่ครูเป็นผู้แต่งขึ้น) เช่น ดอกไม้สวย ฝี่ลื่อสวย ฯลฯ

2.5 กระตุ้นให้นักเรียนทบทวน คำประโยคที่นักเรียนพุดบ่อยๆ และให้ผลัดเปลี่ยนกันทบทวนคำ/ประโยคของกันและกัน

2.6 ให้นักเรียนเล่นเกมหรือบทบาทสมมุติเป็นดอกไม้ฝี่ลื่อบินรอบดอกไม้ (ถ้าเรียนคำว่า ดอกไม้ ฝี่ลื่อ ถ้าคำอื่นก็คิดเกมหรือบทบาท สมมุติขึ้นให้เหมาะสมกับคำ/เรื่อง)

การวัดผลและประเมินผล เช่น สังเกตการพุด/เรียกชื่อ/คำที่เรียนได้ ถูกต้องชัดเจน สังเกตการปฏิบัติตนในการฟังและพุด สังเกตความสนใจและตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม (การตอบคำถาม การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่นเกม)

ข้อเสนอแนะ

1. ถ้านักเรียนพุดหรือเรียกชื่อสิ่งต่างๆ เป็นภาษามลายูท้องถิ่น ครูอย่าไปดุหรือรึบห้ามนักเรียน แต่ครูควรสอนให้รู้ว่าสิ่งนั้นเรียกชื่อ เป็นภาษาไทยว่าอะไร เช่น นักเรียนพุด – บุงอ – ครูพุดว่า ดอกไม้ ดอกไม้ ดอกไม้

2. ขณะสนทนากัน ครูควรแทรกข้อปฏิบัติในการพูด/ฟัง ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสำรวจพื้นฐานความรู้เดิม

จุดมุ่งหมาย ค้นหาประสบการณ์เดิมของนักเรียนว่ามีความรู้ด้าน
ภาษาไทยอยู่ก่อนแล้วมากน้อยเพียงใด

หลักการสำคัญ ประสบการณ์เดิมที่สำรวจนั้น ควรสำรวจจากนักเรียน
ทุกคน เพื่อจะสามารถสอนในสิ่งที่นักเรียนอยากรู้ และนำความรู้เดิมถ่ายโยงสู่
ความรู้ใหม่ได้

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ทาง
ภาษาแม่ไปสู่ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง

การเตรียมการ ควรเตรียมสมุดบันทึกข้อมูลไว้บันทึกคำที่นักเรียนนำมา
สนทนาโดยใช้ภาษาไทย (ในขั้นตอนที่ 2) คำที่นักเรียนนำมาสนทนาเป็นภาษาไทย
ที่สำรวจได้ควรมีความถี่สูง 3-5 ครั้ง ถือเป็นแม่บท ส่วนคำที่มีความถี่น้อยรองลง
มาเป็นคำรอง

ข้อเสนอแนะ กิจกรรมนี้เกี่ยวเนื่องอยู่ในกิจกรรมที่ 2 เพียงแต่ครูจำ
หรือบันทึกคำภาษาไทยที่นักเรียนนำมาใช้มีความถี่สูง ซึ่งคำนั้นๆ

1. นักเรียนส่วนใหญ่ในชั้นเรียนใช้กัน
2. นักเรียนส่วนใหญ่พูดบ่อยครั้ง
3. เป็นคำที่เกิดจากการสนทนาของนักเรียนมากกว่าที่ครูสอน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นเสริมความรู้ใหม่

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ นักเรียนป้อนความรู้ใหม่ซึ่งกันและกัน

หลักการสำคัญ ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ส่วนนักเรียนเป็นผู้
แสดงบทสนทนาต่างๆ เป็นเรื่องที่นักเรียนนำมาสนทนากันเอง (คำต่างๆ
นักเรียนจะเป็นผู้นึกและนำมาใช้ ไม่ใช่ครูเป็นผู้บอก คำใดที่ครูบอกถือว่าเป็นคำใหม่)

จุดประสงค์ 1. เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
หรือ “ป้อนคำใหม่” คู่กัน โดยวิธี ผลัดกันพูด ผลัดกันฟัง

ปากเปล่า

2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำคำใหม่มาแต่งประโยค

3. เพื่อให้ นักเรียนอ่านบัตรคำได้

4. เพื่อให้ นักเรียนเขียนคำได้

5. เพื่อให้ นักเรียนสามารถอ่านประโยคที่ครูบันทึกไว้

ในแผนภูมิประสมการณ์

6. เพื่อให้ นักเรียนอ่านและเขียนหนังสือเล่มเล็กได้

การเตรียมการ ครูเตรียมแผนกระดาษจัดทำบัตรคำ กระดาษจัดทำแผนภูมิ
ประสมการณ์ สีมจิก หรือกระดาษสำหรับทำหนังสือเล่มเล็ก

การนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นตอนที่ 4 เป็นชั้นตอนที่ต่อเนื่องจากชั้นตอนที่
2-3 ซึ่งนักเรียนกำลังสนทนากันในเรื่องสื่อที่กำลังเรียนอยู่ อาทิ เช่น ดอกไม้สวย
ผีเสื้อสวย โดยถือว่าเป็นชั้นตอนที่ 2-3 เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนในชั้นตอนที่ 4

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ครูช่วยให้นักเรียนป้อนคำใหม่สู่กันและกัน เช่น นักเรียนพูดว่า
“ดอกไม้สวย” ครูให้นักเรียนคนอื่นพูดตาม “ดอกไม้สวย” ถ้าไม่มีใครคิดคำใหม่ขึ้นมา
ครูควรใช้คำถามนำว่า “ใครดูดอกไม้สวย” นักเรียนจะพูดว่า “ฉัน” หรือ “ครู” หรือ
“นักเรียน” ก็ให้นักเรียนนำมาแต่งประโยคปากเปล่าเป็น

“ฉันดูดอกไม้สวย”

“นักเรียนดูดอกไม้สวย”

ให้นักเรียนพูดประโยคเหล่านี้พร้อมกัน (ครูคอยอำนวยความสะดวก
ให้นักเรียนสามารถใช้คำใหม่ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน)

2. เล่นเกม “ใครดูดอกไม้สวย” (ถ้าเรื่องอื่นก็เปลี่ยนชื่อเกมใหม่)

คนที่ 1 ใครดูดอกไม้สวย

คนที่ 2 ฉันดูดอกไม้สวย

คนที่3 ไครดูดอกไม้สวย

คนที่4 มานะดูดอกไม้สวย

กรณีที่นักเรียนมาก ควรแบ่งกลุ่มเล่นเกม โดยจะให้นักเรียนสามารถแต่งประโยคปากเปล่าได้อย่างทั่วถึง

3. ครูบันทึกคำที่นักเรียนพูดลงในบัตรคำ แล้วให้นักเรียนอ่าน “ฉันดูดอกไม้สวย” “มานะดูดอกไม้สวย” “อาริยาดูดอกไม้สวย”

4. ครูบันทึกคำลงในแผนภูมิประสมการณั

ดอกไม้

ดอกไม้สวย

ฉันดูดอกไม้สวย

มานะดูดอกไม้สวย

อาริยาดูดอกไม้สวย

5. ให้นักเรียนฝึกอ่านแผนภูมิประสมการณั

6. ให้นักเรียนคัดลอกแผนภูมิประสมการณัลงในสมุด

(กรณีที่นักเรียนยังเขียนไม่ได้ ให้เขียนคำสั้นๆ เท่านั้น เช่น ดอกไม้ แล้วให้วาดรูปดอกไม้ประกอบ)

7. ช่วยกันทำสมุดหนังสือเล่มเล็ก

การวัดผลประเมินผล เช่น สังเกตการร่วมกิจกรรม บ่นคำใหม่สู่กันและกัน สนใจมากน้อยเพียงใด สังเกตการออกเสียงถูกต้องชัดเจน สังเกตการปฏิบัติตนในการฟังและพูด และสังเกตการทำงาน

ขอควรตระหนัก คำใดที่นักเรียนอ่านหรือเขียนไม่ได้คำนั้นถือเป็นคำใหม่ที่ครูจะต้องสอน

ขอเสนอแนะ

1. ในระยะเริ่มแรกเรียน ครูอย่าพยายามให้นักเรียนพูด/อ่านเขียน

คำมากเกินไป ต้องค่อยๆ นำคำมาให้แต่งประโยคเพิ่มขึ้นทีละนิด จะทำให้นักเรียนที่เรียนหามี โอกาสอ่านออกเขียนได้ และอ่านเขียนเป็นในเวลาต่อมาได้

2. คำใหม่ทุกคำควรบันทึกไว้ในแผนภูมิแสดงไวยากรณ์หลังชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนบ่อยๆ

3. คำต่างๆ ถ้านำมาแยกเป็นสมุดภาพประกอบคำ เช่น พจนานุกรมฉบับนักเรียนช่วยจัดทำได้ จะช่วยให้นักเรียนสนใจมาก เช่น ชุดผลไม้ สีสั้ต่างๆ

4. ชั้นตอนนี้เป็นชั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะนักเรียนจะสามารถได้เรียนรู้คำใหม่และนำประสบการณ์ของตนมาแลกเปลี่ยนกันได้มาก ถ้าครูสามารถกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออก

5. ชั้นตอนนี้ นักเรียนต้องเรียนรู้โดยใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และคิดเป็นทักษะสัมพันธ์

6. ถ้าครูสามารถกระตุ้นให้นักเรียนคิดคำ หรือครูสอนคำใหม่โดยเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของนักเรียน ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้คำใหม่แล้วนำคำใหม่มาแต่งประโยคปากเปล่าบ่อยๆ จะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้คำความหมายของคำ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพูดจาในชีวิตประจำวันได้

7. เมื่อนักเรียนมีความต้องการจะเขียน ครูควรเปิดโอกาสให้เขียน ถ้าเขียนผิดก็ค่อยๆ แก้ไขให้เขียนถูกต้องในภายหลัง แต่อย่ารีบตักทวงในที่ เพราะจะทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นใจในตนเอง

ชั้นตอนที่ 5 ชั้นเสริมทักษะ

จุดมุ่งหมาย เพื่อเสริมแรงให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้

หลักการสำคัญ ทุกครั้งที่เรียนคำใหม่แล้ว ให้นักเรียน ได้ฝึกทักษะในการแต่งประโยคปากเปล่า เขียนประโยค ทำแบบฝึกหัด ท่องจำคำคล้องจองหรือเล่นเกม

จุดประสงค์

1. เพื่อสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

2. เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความคงอยู่ในการเรียนรู้ภาษาไทย

3. นักเรียนเกิดความสุขเพลิดเพลิน ในการเรียนรู้ภาษาไทย

การเตรียมการ ครูควรเตรียมบัตรคำ แผนภูมิประสบการณ์หรือภาพประกอบการเล่านิทาน กระดาษวาดเขียน สีเมจิก ไม้ให้พร้อมเพื่อนำไปประกอบการเรียนรู้ของนักเรียน

การนำเข้าสู่บทเรียน ครูสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องคำ หรือประโยคที่เรียนผ่านมาแล้ว

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. สอนโดยต่อยอดซ้ำซาก เปิดโอกาสให้ใช้คำบ่อยๆ เช่น
  - 1.1 ให้นักเรียนอ่านคำประโยค/แผนภูมิประสบการณ์
  - 1.2 ให้นักเรียนคัดลอกข้อความหรือเขียนตามคำบอกจากแผนภูมิประสบการณ์ ในขณะที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนดูคำในแผนภูมิประสบการณ์ (นักเรียนที่อ่านได้จะเขียนตามแบบใดถูกต้อง/นักเรียนที่อ่าน/เขียนได้จะเขียนโดยไม่ดูแผนภูมิประสบการณ์)
  - 1.3 ให้นักเรียนคัดลอกข้อความจากแผนภูมิประสบการณ์
  - 1.4 ให้นักเรียนนำคำที่เรียนผ่านมาแล้วมาสนทนากัน
  - 1.5 ให้นักเรียนเล่าเรื่องเล่านิทาน โดยผลัดกันฟังผลัดกันพูด
2. ให้นักเรียนนำคำใหม่มาสร้างเป็นจินตนาการ แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพพร้อมกับเขียนคำบรรยายกำกับภาพเอาไว้ด้วย
3. เมื่อผู้เรียนวาดภาพและเขียนคำบรรยายได้แล้ว ควรฝึกให้เล่าเรื่องจากภาพด้วย เพื่อพัฒนาการพูด ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการให้กว้างไกลยิ่งขึ้น

การวัดผลประเมินผล เช่น สังเกตการใช้คำนำมาแต่งประโยคถูกต้องเพียงใด สังเกตการเขียนคำและสังเกตการจินตนาการสร้างภาพตรงกับความหมายของคำ

ข้อเสนอแนะ

1. การสอนขั้นนี้ถ้านักเรียนเริ่มเรียนใหม่ๆ พยายามให้เขียนภาพและใช้คำบรรยายสั้นๆ เช่น ภาพดอกไม้บรรยายว่าดอกไม้ของฉัน หรือ ดอกไม้สวยแล้วค่อยๆ เพิ่มข้อความ และภาพที่มีความยากขึ้นไป

การเล่นิทานหรือเรื่อง เริ่มต้นใช้เรื่องสั้นๆ แล้วค่อยๆ ให้เล่าเรื่องยาวขึ้นไปอีก

การเขียนตามคำบอก ครูเขียนคำ 4-5 คำบนกระดานคำแล้วบอกให้เขียนโดยสลับคำบอกไปมาอย่าเรียงกันตามคำเขียนบนกระดานคำแล้วค่อยเปลี่ยนเป็นเขียนตามคำบอกโดยไม่มีคำเขียนนำแต่เมื่อบอกเสร็จแต่ละครั้ง ควรเขียนคำให้ดูนักเรียนจะได้ขอมูลย้อนกลับทันทีทำให้นักเรียนสนุกจะเขียน

2. ถ้านักเรียนเขียนผิดอนุญาตให้นักเรียนแก้ไขได้ทันทีและครูควรนำคำเหล่านี้มาสร้างประโยคบอกใหม่เช่น

ดอกไม้สวย

ฉันดูดอกไม้สวย

ครูดูดอกไม้สวย

คำดอกไม้ให้นักเรียนเขียนผิดครั้งแรกแล้วครูนำมาบอกใหม่เป็นคำใหม่สำหรับเด็กแต่เขาจะเขียนได้ในครั้งต่อไป

3. เมื่อนักเรียนสามารถอ่านและแต่งประโยคได้ยาวๆ ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเขียนอย่างอิสระ และบันทึกคำใหม่ที่นักเรียนนำมาเขียน

ช่วงนี้นักเรียนจะสามารถหาคำมาเขียนด้วยตนเองได้เพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้นครูจำเป็นต้องบันทึกไว้เพื่อทราบผลความก้าวหน้าของเด็กเก่งและซ่อมเสริมเด็กเรียนช้า

ขั้นตอนที่ 6 ชั้นแจกลูกผสมคำ

จุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้เรียนอ่านทางหูและสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีในด้านการถ้อยการเรียนรู้

หลักการสำคัญ คำที่นำมาเขียน ควรเป็นคำที่มีความหมายต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น ก กิ น - กิน ไม่ใช่ ค ตี น - ดิน

- จุดประสงค์
1. เพื่อให้นักเรียนได้หลักเกณฑ์ในการอ่านไล่สะกดตัวผสมคำอ่าน
  2. เพื่อให้นักเรียนอ่านหนังสือได้แตกฉาน
  3. เพื่อขยายประสบการณ์ในการอ่านคำใหม่

การเตรียมการ

1. ครูควรเตรียมคำอ่านที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของผู้เรียนไว้เป็นกลุ่มคำเพื่อสะดวกต่อการนำมาสอน เช่น

กิน ดิน บิน หิน ริน ยิน

ขาย ชาย สาย ขาย หาย ดาย

(คำเหล่านี้ ถ้าครูสามารถดึงออกมาจากคำที่นักเรียนพูดจาอยู่เป็นประจำ จะช่วยให้นักเรียนอ่านได้เร็วขึ้น เพราะเข้าใจความหมายของคำ และจะสามารถจดจำวิธีการแจกลูกผสมคำได้ง่ายขึ้น)

2. สื่อประกอบในการช่วยสอน ถ้าครูมีของเล่นคำ สมุดผสมคำ หรืออักษร สระ สำหรับช่วยแจกลูกผสมคำ จะทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

การนำเข้าสู่บทเรียน ครูสนทนาถึงคำที่จะเรียกว่า ถ้าเรารู้วิธีอ่าน จะสามารถอ่านคำอื่นๆ ได้ เช่น ถ่าอ่าน กิน ได้แล้วให้นักเรียนแยกตัวอย่างคำที่ต้องการเรียนบาง

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. นำคำที่นักเรียนเสนอมาสอนแจกลูกผสมคำ
2. ให้นักเรียนอ่านแจกลูกผสมคำ

3. แข่งขันอ่านแจกลูกผสมคำ
4. ผัดเปลี่ยนกันเสนอคำและแจกลูกผสมคำ
5. นำคำที่แจกลูกผสมคำได้แล้วมาเขย่าให้สับสน เช่น
กิน ดิน บิน เขย่าให้สับสนว่า นกกินหนอนบนดินแล้วบินไป
ขาย ขาย สาย ฉันทช่วยขายขามจึงมาโรงเรียนสาย
6. นำคำที่เขย่าให้สับสนมาวาดภาพประกอบคำที่เขย่าให้สับสน
และนำไปอ่าน/เล่าสู่กันฟัง
7. นำภาพที่วาดประกอบคำบรรยายจัดทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก
ให้อ่านต่อไป

การวัดผลประเมินผล เช่น สังเกตการอ่านแจกลูกผสมคำ การทดสอบ
โดยการนำคำใหม่มาให้นักเรียนแจกลูกผสมคำ (ถ้านักเรียนทำได้อีกว่านักเรียนเข้าใจ
หลักเกณฑ์ในการอ่านไล่สะกดตัวผสมคำ) สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมต่างๆ
การแข่งขันอ่านแจกลูกผสมคำ การนำเสนอคำใหม่ การวาดภาพประกอบคำบรรยาย

ข้อเสนอแนะ หลักสำคัญในการแจกลูกผสมคำคือ

1. การสอนแจกลูกผสมคำ ต้องสอนตามกลุ่มเสียงของสระเพื่อไม่ให้
ลำบากในการออกเสียง เช่น แยกเป็นกลุ่มสระเสียงสั้น/ยาว เป็นต้น

เมื่อผู้เรียนคุ้นชินกับการอ่านออกเสียงในเชิงแจกลูกผสมคำแล้ว จึงนำ
มาสอนสลับกันตามแผนการสอนดังนี้

- 1) ทบทวนใหญ่จักพยัญชนะ สระ วันละ 2-3 ตัว ใ้เวลาประมาณ
5 นาที
- 2) ทบทวนการแจกลูกผสมคำ ประมาณ 5 นาที
- 3) ทบทวนคำที่เรียนมาแล้ว เช่น อ่าน เขียน จากแผนภูมิ
ประสบการณ์ ประมาณ 10 นาที
- 4) สอนคำใหม่ประมาณ 4 นาที

- 5) เขียนคำใหม่ตามคำบอกประมาณ 10 นาที
- 6) นำคำใหม่มาแต่งประโยคประมาณ 10 นาที
- 7) อ่านหนังสือที่กำหนดให้อาจเป็นแผนภูมิประสบการณ์ หรือหนังสือเล่มเล็กที่ช่วยกันจัดทำหรือหนังสืออื่นๆ ประมาณ 15 นาที
- 8) เขียนอย่างอิสระ พร้อมวาดภาพระบายสีประกอบเรื่อง ที่เขียน/ใช้เวลา ประมาณ 15 นาที
- 9) สทนาเรื่องที่เขียน เรื่องที่วาด ประมาณ 15 นาที
- 10) ปรับปรุงงานที่เขียนประมาณ 10 นาที

ทั้งนี้มีการเปลี่ยนแปลงได้ เช่น บางวันอาจนำคำคล้องจองมาท่องจำเล่นบทบาทสมมุติเล่นิทาน ฯลฯ แล้วแต่สภาพการณ์

2. ควรจัดคำที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้การแจกลูกผสมคำเป็นกลุ่มๆ จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่ายไม่สับสน และมีผลต่อการเรียนคำคล้องจองในโอกาสต่อไปด้วย อาทิ

กิน ดิน บิน หิน ริน

3. ในบางครั้งต้องใช้เทคนิคการเล่นิทานมาช่วยในการสอนให้ผู้เรียนรู้จักแจกลูกผสมคำ

4. คำที่นำมาให้ผู้เรียนแจกลูกผสมคำ ควรเป็นคำที่มีความหมายและใช้ในชีวิตประจำวัน เด็กรู้จักความหมายแล้วจะง่ายต่อการนำคำมาแจกลูกผสมคำ และนำมาใช้คำแวด-ลอมให้เห็นภาพได้ เช่น ตาย ยาย ขาย สาย งาม จะเห็นได้ว่าคำ งาม ในชีวิตประจำวันเด็กจะไม่นำมาใช้ประโยชน์ต่างกับคำอื่นๆ นักเรียนสามารถนำมาแต่งประโยคพูดสนทนากันได้

5. เทคนิคขั้นสุดยอดของการแจกลูกผสมคำ คือ การให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาคำใหม่ที่เขาได้เรียนรู้ที่ประกอบด้วยพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์อะไรบางมีกฎเกณฑ์ในการผสมคำอย่างไรบ้างและนำไปใช้อย่างไร ถ้าหากนักเรียนเรียนรู้ได้ครบอย่างนี้ จะสามารถนำไปใช้เรียนรู้คำต่อไปได้เรียกว่าอ่านเป็น และ แยกฉาน ในการอ่านคำ

6. ถ้าหากนักเรียนเข้าใจในข้อที่ 5 แล้ว นักเรียนสามารถนำคำนั้นมาแยกย่อยสร้างคำใหม่ได้อีกเช่น

คำว่า ดาว วาด วา นักเรียนจะสามารถนำมาแต่งประโยคได้อีกต่อไปนั้นคือ จะช่วยให้เกิดพฤติกรรมแตกฉานทางภาษาไทยที่ก้าวสู่การอ่าน/เขียนเป็นต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 ขยายประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นสุดท้ายของการเรียนการสอนนี้เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนสภาพจากการเรียนเพื่ออ่านได้ไปสู่การอ่านได้ไปใช้ในการเรียนรู้ อันเป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคุณค่าของการอ่านและเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน นักเรียนจะสารถนำการอ่านของตนไปใช้ประโยชน์ในการอ่าน โจทย์เลข อ่านแผนภูมิประสบการณ์อ่านหนังสือต่างๆ เขียนหนังสือเล่มเล็กเขียนจดหมาย ใช้ประโยชน์จากการอ่านสู่การเขียนได้อย่างต่อเนื่อง เพราะความหมายของการอ่านซึ่ง บันลือ พุกกะวัน เขียนไว้ว่า

1. การอ่านเป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด โดยการผสมเสียงเพื่อใช้การออกเสียงให้ตรงกับคำพูด การอ่านแบบนี้มุ่งให้สะกดตัวผสมคำอ่านเป็นคำๆ ไม่สามารถใช้ข้อความโดยการฟังได้ทันทีเป็นการอ่านเพื่ออ่านออกมุ่งให้อ่านหนังสือได้แตกฉานเท่านั้น
2. การอ่านเป็นการใช้ความสามารถในการผสมผสาน ของตัวอักษร ออกเสียงเป็นคำหรือประโยคทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อ ความหมายโดยการอ่านหรือฟังผู้อื่นอ่านแล้วรู้เรื่อง เราเรียกว่า อ่านได้ ซึ่งมุ่งให้อ่าน แล้วรู้เรื่องของสิ่ง ที่อ่าน

3. การอ่านเป็นการสื่อความหมายที่จะถ่ายทอดความคิด ความรู้ จากผู้เขียนถึงผู้อ่าน การอ่านลักษณะนี้เรียกว่า อ่านเป็น ผู้อ่านย่อมเข้าใจ ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน โดยอ่านแล้วสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านด้วย

4. การอ่านเป็นการพัฒนาความคิด โดยที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถหลายๆ ด้าน เช่น ใจการสังเกตจำรูปคำ ใจสติปัญญาและประสบการณ์ เดิมในการแปลความหรือถอดความให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดี โดยวิธีการแบบนี้จะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง (กระบวนการ) อาจต้องใช้ ความหมายของการอ่าน จากข้อ 1, 2 และ 3 (หรือไม่จำเป็นต้องครบทั้ง 3 ความหมายก็ได้) และสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน และนำผลของสิ่ง ที่ได้จากการอ่าน มาเป็นแนวคิดแนวปฏิบัติได้เราเรียกว่า “อ่านเป็น”

5. จะเห็น ได้ว่าการสอนอ่านนั้น ครูจำเป็นต้องสอน ให้นักเรียน อ่านออก -----> อ่านได้ -----> อ่านเป็น

ซึ่งครูจำเป็นต้องสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการสะกดตัว ผสมคำ -----> อ่านคำเป็นประโยค -----> อ่านแผนภูมิประสบการณ์ **บันลือ พฤษะวัน** ได้แสดงมิติสัมพันธ์ไว้ว่า

ความสำคัญของวิธีสอนอ่าน	ผลเสียที่เกิด
1. ถ้าไม่สอนวิธีสะกดตัวผสมคำ	- เด็กไม่ได้รับการส่งเสริมให้เรียนอ่านทางหู - ไม่ได้ฝึกฝนจากการอ่านไล่สะกดตัวผสมคำอ่านได้ เฉพาะคำเท่านั้น - อ่านหนังสือไม่แตกฉาน - ขยายประสบการณ์ในการอ่านคำใหม่ไม่ได้ - ไม่ได้ใจการถ่ายทอดของการเรียนรู้ที่ดี เงิน -----> เงิน -----> เงิน ขาดหัวใจในการสร้างเสริมการเรียนรู้ที่ดี (เฉพาะภาษาไทยเรา)

ความสำคัญของวิธีสอนอ่าน	ผลเสียที่เกิด
2. ถ้าไม่สอนอ่านเป็นคำเป็นประโยค	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กไม่มีภาพช่วยในการอ่านหรืออ่านทางตา - การอ่านเป็นของยาก ท้อใจ ทรมานเด็ก - ขาดเครื่องล่อใจให้อยากอ่าน คือ ภาพ - การอ่านไม่เข้าใจความหมาย ถ้าอ่านแล้วยังนึกภาพที่จะเก็บเป็นภาพประสบการณ์ไม่ได้ - ไม่ส่งเสริมจุดประสงค์การอ่านเบื้องต้น
3. ถ้าไม่ใช่แผนภูมิประสบการณ์มาสอนอ่าน	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กไม่รับการส่งเสริมในการจำรูปคำ เด็กไม่ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้การอ่านทางสมอง - เด็กอ่านที่ไกลจากประสบการณ์เดิม - อ่านอย่างไรความหมายเพราะไม่ได้ใช้ประสบการณ์ของตัวเองเลย - อ่านบทอ่านแล้วยังไม่สามารถสรุปเรื่องได้เพราะไม่ได้ฝึกมาก่อน - การจำรูปคำเป็นหัวใจของการอ่านได้เร็ว อ่านแล้วรู้เรื่อง เพราะมนุษย์อ่านได้ดีโดยใช้วิธีจำรูปคำกวาดสายตาไปตามประโยคและบรรทัดนั้น (ไม่ได้อ่านแบบแกะตัว) ขาดทักษะการอ่านเร็ว ประสบการณ์ในการคิด การระลึกภาพแห่งประสบการณ์ไม่เกิดสมองใช้ในการจำเพียงอย่างเดียว แปลภาพระลึกภาพไม่เป็น เป็นการเรียนที่ขาดส่วนสำคัญของมนุษย์ อาจก่อให้เกิดทูปภาพทางสมอง เพราะสมองไม่ได้รับการกระตุ้นให้คิด

ความสำคัญของวิธี สอนอ่าน	ผลเสียที่เกิด
	<p>- ใ้ช้ภาษาไม่เป็น เช่น ขาดประสบการณ์ในการเล่า การถ่ายภาพ ขาดการใช้ความเข้าใจในการอ่าน ไป เรียนรู้สิ่งอื่นๆ</p> <p>- หลักสูตรเน้นการคิดเป็น แต่การสอนอ่านอันเป็นหัวใจ ในการพัฒนาทักษะทางภาษา หลักสูตรจะไม่ได้ผล ถ้าเด็กขาดเครื่องมือในการเรียนรู้ที่สำคัญ</p>

ทักษะในการสอนอ่านนั้น จำเป็นต้องสอนให้ครบกระบวนการและผมได้ค้นพบว่า เมื่อให้นักเรียนอ่านแผนภูมิประสบการณ์ได้แล้ว นำขอความในแผนภูมิประสบการณ์มาคัดลอกเป็นหนังสือเล่มเล็กให้เด็กอ่าน เด็กจะชอบที่จะอ่านกันมาก ย่อมทำให้อ่านได้ดีขึ้น และต่อมาจึงเชื่อมโยงไปสู่การอ่านหนังสือในห้องสมุด

ในชั้นตอนที่ 7 จึงเป็นขั้นขยายประสบการณ์การเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากทุกขั้นตอน เมื่อเห็นว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านแล้ว จึงขยายประสบการณ์การเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อาทิเช่น

1. ช่วยกันทำหนังสือเล่มเล็ก (คัดลอกข้อความจากแผนภูมิประสบการณ์ หรือเขียนขึ้นใหม่ประกอบภาพ) สำหรับอ่านในห้องเรียน อีกทั้งจะเป็นการเชื่อมโยงไปสู่การอ่านหนังสืออื่นๆ

2. อ่านหนังสือในมุมหนังสือหรือห้องสมุดแล้วนำมาเล่าสู่กันฟัง

3. ค้นหาคุณงามความดีของตัวละครนำมาเล่าสู่กันฟัง นำพฤติกรรมที่เด่นของตัวละครมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมที่เด่นดีของนักเรียน เป็นการส่งเสริมจริยธรรมและสนองความต้องการทางจิตใจของเด็ก เพราะธรรมชาติของผู้เรียนย่อมจะยกตัวเองเปรียบเอาตัวเองเป็นตัวละครเอกอยู่แล้ว

4. นำเรื่องที่อ่านและขอมาเล่นละคร/บทบาทสมมุติ

5. กระตุ้นให้นักเรียนอ่านและเขียนเรื่องอย่างอิสระ เขียนคำคล้องจองให้มากเป็นประจำ และเมื่อนักเรียนเรียนวิชาอื่นก็ให้สรุปเรื่องที่เรียนรู้อ่านเขียนเป็นหนังสือเล่มเล็ก นั่นคือการขยายผลการเรียนรู้จากทักษะ ภาษาไทย ไปสู่วิชาอื่นๆ

6. ในกรณีที่นักเรียนเริ่มเรียนหรือมีกลุ่มเรียนซ้ำ อ่านไม่ได้คำใด ถ้าหนังสือเล่มนั้นมีภาพประกอบต้องฝึกให้นักเรียนอ่านภาพประกอบและบรรยายภาพตามความรู้สึกของนักเรียน เพราะการที่นักเรียนได้อ่านภาพและบรรยายภาพทำให้นักเรียนมีโอกาสคิด และคิดอย่างเป็นระบบ โดยมีภาพ เป็นผู้นำทางการคิด อันเป็นการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างอิสระ และความคิดของนักเรียนจะกลายเป็นความคิดสร้างสรรค์ได้ในที่สุด

7. นำความสนใจต่อภาพของผู้เรียนมาช่วยกันสร้างเป็นแผนภูมิ ประสพการณ์คำคล้องจองให้ทุกคนได้อ่านวิธีการดังกล่าวนอกจากจะช่วยให้พวกเขาสนุกกับการอ่านแล้วยังทำให้นักเรียนคุ้นชินกับคำคล้องจองด้วย

ตัวอย่างแผนการสอนครั้งที่ 1

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
1. ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนด บทเรียน ตอนนำ	2 นาที	ครูถือดอกไม้เข้าไปใน ห้องเรียน ทำที่วุ่นสนใจ ดอกไม้มาก พรอมพูดกับ นักเรียนว่า “วันนี้ครูไม่สอน นักเรียน คิดว่าจะไปเที่ยวที่ไหนด้วย”	นักเรียนตอบ “ไปดูดอกไม้ครับ/ค่ะ” (ถ้านักเรียนตอบภาษาถิ่น ก็ไม่มีไรเพราะจะได้สอน)
ตอนสอน	5 นาที	ครูถามนักเรียนต่อไปว่า “จะไปดูที่ไหน” ครูถามนักเรียนว่า 1) “จะไปดูกันอย่างไร” 2) “เลือกวิธีที่จะไปดูดอกไม้ อย่างง่ายที่สุดและทุกคน ปฏิบัติได้เหมือนกัน” 3) ให้นักเรียนช่วยกัน กำหนดข้อปฏิบัติใน การเดินไปดูดอกไม้	นักเรียนบอกสถานที่ที่จะไป ดูดอกไม้ -เดินไป-วิ่ง-จีรตจักรยาน -นักเรียนปรึกษากันแล้ว ตอบ “เดินค่ะ / ครับ” 1. เดินเป็นแถว 2. ไม่ส่งเสียงดัง 3. พูดยุทธภาษาไทย
2. ขั้นตอนที่ 2 ขั้นจัด ประสบการณ์	10 นาที	1. ระหว่างเดินทางไปดูดอกไม้ ครูพยายามชวนนักเรียน สนทนา	

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
<p>หมายเหตุ ขั้นตอนที่ 2 นี้จะ เชื่อมอยู่กับขั้น ตอนที่ 3 คือ ขั้น สำรวจความรู้ พื้นฐานเดิม กล่าวคือ ขณะที่ เด็กสนทนา ภาษาไทย ครูก็ จดจำคำที่เด็กนำ มาใช้ไว้เพื่อจะได้ รู้ว่า ความรู้เดิม ของเด็กมีมากน้อย เพียงใดจะได้นำ ไปสอนโยงคำ ใหม่ในขั้นตอน ที่ 4 ได้</p>		<p>1.1 นักเรียนเคยเห็น ดอกไม้ที่ไหนอีก นอกจากที่ ที่ะไปดู 1.2 ดอกไม้มีสีอะไรบ้าง 1.3 ดอกไม้เหมือนกัน ทุกดอก 1.4 ดอกไม้ไม่เหมือนกัน ตรงไหนบ้าง 1.5 ดอกไม้มีกลิ่นหอม ทุกดอกไหม (อย่าถามว่า ดอกอะไรมีกลิ่นหอมเพราะ นักเรียนยังไม่ได้เรียนเรื่อง ชื่อดอกไม้) 2.เมื่อถึงสถานที่เรียน (ที่มี ดอกไม้)ครูปล่อยให้เด็กเรียน สนทนาเรื่องดอกไม้(ครูคอย สอนภาษาไทย)ให้เช่น 2.1 นักเรียนบางคน เรียนดอกไม้เป็นภาษาถิ่น ว่า บุงอ ครูสอน ดอกไม้ ดอกไม้ ดอกไม้ (ย้ำ 3 ครั้ง)</p>	<p>นักเรียนพูดตามครู ดอกไม้ ดอกไม้ ดอกไม้ โดยพูดพร้อมกันบ้าง ทีละคนบ้าง</p>

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
		<p>ครูพยายามชี้ไปที่ดอกไม้หลากหลายหลายอย่างเพื่อสร้างความคิดรวบยอด</p> <p>2.2 กระตุ้นให้นักเรียนพูดคุยเรื่องดอกไม้ เช่น ดอกไม้สวยงาม ดอกไม้</p> <p>ฯลฯ</p> <p>2.3 ถ้ามีผีเสื้อหรือตั๊กแตนมาที่ดอกไม้ครูถามว่า “อะไรเอ่ย”</p> <p>ครูสอน “ผีเสื้อ ผีเสื้อ ผีเสื้อ” (ถ้าเป็นตั๊กแตนก็สอน ตั๊กแตน ตั๊กแตน ตั๊กแตน)</p> <p>แต่ถ้ามีเด็กคนใดเรียกชื่อผีเสื้อ (หรือตั๊กแตน) ได้ถูกต้อง ให้เป็นผู้สอนคนอื่นแทนครู ในกรณีที่นักเรียนพูดเป็นภาษาไทยได้แล้ว ครูเน้นการออกเสียงถูกต้องชัดเจน ให้แทนการสอนเรียกชื่อ</p>	<p>นักเรียนสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน</p> <p>นักเรียนตอบ จะเป็นภาษาไทยหรือภาษาถิ่นก็ได้</p> <p>นักเรียนพูดตามครู ผีเสื้อ ผีเสื้อ ผีเสื้อ พร้อมกันบางทีละคนบาง เพื่อฝึกภาษา</p>

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
3. ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเสริม ความรู้ใหม่	10 นาที	<p>1. ครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนพูดหรือนำคำผีเสื้อ, ดอกไม้ มาแต่งประโยค เช่น ผีเสื้อสวย ฉันดูผีเสื้อสวย ถ้านักเรียนในภาษาถิ่นผสมภาษาไทย ให้ครูสอนหรือเพื่อนๆ สอนครูบันทึกคำเหล่านั้นไว้</p> <p>2. ถ้านักเรียนพูดคำได้น้อยเกินไป เช่น ผีเสื้อ ดอกไม้ ครูควรชี้หน้าด้วยคำถาม “ใครดูผีเสื้อ” “ใครดูดอกไม้”</p> <p>3. เล่นเกม ผีเสื้อ/ดอกไม้ (นักเรียนกลุ่มหนึ่งเป็นดอกไม้ นักเรียนเป็นผีเสื้อทำท่าทางบินไปรอบๆ ดอกไม้ทั้งสองฝ่ายต่างพูดว่า “ฉันเป็นผีเสื้อ” “ฉันเป็นดอกไม้”) หรือจะเล่นเกม “ใครดู...”</p> <p>นักเรียนคนที่ 1 ถาม ใครดูผีเสื้อ คนที่ 2 ตอบ ฉันดูผีเสื้อ คนที่ 1 ถาม ใครดูดอกไม้ คนที่ 3 ตอบ ฉันดูดอกไม้</p>	<p>นักเรียนนำคำผีเสื้อ ดอกไม้ มาแต่งประโยคปากเปล่า</p>

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
		(สอนการออกเสียงชัดเจน/ แต่งประโยคปากเปล่า)	
		4. ขณะเดินกลับจากห้องเรียน ชวนกันพูดคุยเรื่อง ผีเสื้อ ดอกไม้ภายในห้องเรียน	
		5. ครูวาดรูปดอกไม้บน กระดานดำแล้วถามว่า รูปอะไร (พยายามให้หลาย คนตอบ ฟังการพูดชัดเจน เพียงใด)	นักเรียนตอบ “ดอกไม้”
		5.1 ครูเขียนคำ ดอกไม้ ให้นักเรียนอ่าน	นักเรียนอ่าน “ดอกไม้”
		5.2 ครูลบรูปดอกไม้ออก เหลือแต่คำ ดอกไม้ ให้ นักเรียนอ่าน	นักเรียนอ่าน ดอกไม้
		5.3 ครูลบคำดอกไม้ ออก แล้วเขียนคำดอกไม้ใหม่ และให้นักเรียนอ่าน	นักเรียนอ่าน ดอกไม้
		5.4 ให้นักเรียนแต่ง ประโยคดอกไม้ปากเปล่า	นักเรียนแต่งประโยค ดอกไม้ปากเปล่า
		6. ครูวาดรูป ผีเสื้อ ถาม รูปอะไร	นักเรียนตอบ “ผีเสื้อ”
		6.1 ครูเขียนคำ ผีเสื้อ ให้นักเรียนอ่าน	นักเรียนอ่าน ผีเสื้อ

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
		<p>6.2 ครูลดรูปผีเสื้อแล้วเขียนใหม่ให้นักเรียนอ่าน</p> <p>6.3 ครูให้นักเรียนแต่งประโยคปากเปล่า</p> <p>6.4 ครูลดคำผีเสื้อเขียนดอกไม้ให้นักเรียนอ่าน</p> <p>6.5 ครูเขียนคำผีเสื้อให้นักเรียนอ่าน</p> <p>6.6 ให้นักเรียนอ่านผีเสื้อดอกไม้สลับกัน</p> <p>6.7 ครูเขียนคำดอกไม้ในแผนภูมิ</p> <p>6.8 ครูเขียนคำผีเสื้อในแผนภูมิประสบการณ์ให้นักเรียนอ่าน</p> <p>6.9 ครูถามว่า “ใครชอบดอกไม้”</p> <p>6.10 “ใครชอบผีเสื้อ”</p> <p>6.11 “ทำไมนักเรียนจึงชอบดอกไม้”</p> <p>6.12 ครูนำคำ ดอกไม้สวยมาเขียนในแผนภูมิประสบการณ์</p>	<p>นักเรียนอ่านผีเสื้อ</p> <p>นักเรียนนำคำผีเสื้อมาแต่งประโยคปากเปล่า</p> <p>นักเรียนอ่านดอกไม้</p> <p>นักเรียนอ่านผีเสื้อ</p> <p>นักเรียนอ่านผีเสื้อ ดอกไม้สลับกัน</p> <p>นักเรียนอ่านดอกไม้</p> <p>นักเรียนอ่านผีเสื้อ</p> <p>นักเรียนตอบ</p> <p>นักเรียนตอบ</p> <p>นักเรียนตอบ “ดอกไม้สวย”</p>

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
		<p>6.13 ทำไมนักเรียนชอบฝี่เสื่อ</p> <p>6.14 ครูนำคำ ฝี่เสื่อ มาเขียนในแผนภูมิประสพการณ์</p> <p>6.15 ให้นักเรียนอ่านแผนภูมิประสพการณ์</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> <p>ดอกไม้ ฝี่เสื่อ ดอกไม้สวย ฝี่เสื่อสวย</p> </div> <p>6.16 เมื่อนักเรียนอ่านได้ ครูถามต่อไปว่า “นักเรียนดูอะไร” ครูชี้ไปที่คำในแผนภูมิประสพการณ์ด้วย</p> <p>6.17 ครูเขียนแผนภูมิประสพการณ์ให้นักเรียนอ่าน</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> <p>ดอกไม้ ฝี่เสื่อ ดอกไม้สวย ฝี่เสื่อสวย นักเรียนดูดอกไม้สวย นักเรียนดูฝี่เสื่อสวย</p> </div>	<p>“ฝี่เสื่อสวย”</p> <p>นักเรียนตอบ “นักเรียนดูดอกไม้สวย” “นักเรียนดูฝี่เสื่อสวย”</p> <p>นักเรียนอ่านแผนภูมิประสพการณ์</p>

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
		6.18 ช่วยกันทบทวนว่าวันนี้เราสามารถอ่านคำอะไรได้บ้างแล้ว (ดอกไม้ผีเสื้อสวยดู) ถามว่าอ่านยากไหม อ่านได้ไหมเก่งแล้วใช่ไหม พยายามพูดเสริมแรงและให้อ่านแผนภูมิประกอบการทบทวนอีกเพื่อความมั่นใจของนักเรียน	

ตัวอย่างแผนการสอนครั้งที่ 2

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
4. ขั้นตอนที่ 4 ขั้นเสริมทักษะ ตอนนำ	2 นาที	1. ครูทบทวนให้นักเรียนอ่านบัตรคำ ดอกไม้ผีเสื้อ สวย นักเรียน (คำเหล่านี้มาจากแผนภูมิประกอบ)	นักเรียนอ่านบัตรคำพร้อมกันทีละคน หรือแบ่งกลุ่มแข่งขันกันอ่านบัตรคำ (ถ้านักเรียนคนใดอ่านคำไม่ได้ให้บันทึกไว้เพื่อสอนซ่อมเสริม)
ตอนสอน	3 นาที	2. ครูทบทวนโดยให้นักเรียนอ่านแผนภูมิประกอบ	นักเรียนอ่านแผนภูมิประกอบ

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
		<p>ดอกไม้ ผีเสื้อ ดอกไม้สวย ผีเสื้อสวย นักเรียนดูดอกไม้สวย นักเรียนดูผีเสื้อสวย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - พรอมกัน - ทีละคน - แบ่งกลุ่มแข่งขันกัน
	5 นาที	3. ครูให้นักเรียนดูบัตรคำที่ ละใบ แล้วให้นักเรียนเขียน ลอกแบบหรือเขียนตามคำ บอกทีละคำลงในสมุดของ นักเรียน	นักเรียนคัดลอกบัตรคำลงใน สมุดหรือเขียนตามคำ บอกโดยมีโอกาสดู ตัวอย่างจากบัตรคำที่ครู ถืออยู่ (ถ้าเขียนไม่ถูก)
	10 นาที	4. ให้นักเรียนนำคำที่เขียน ลงในสมุดมาสนทนากัน หรือแดงประโยคปากเปล่า เช่น ฉันเห็นผีเสื้อสวยมาก (ถ้ามีคำใหม่ครูจดบันทึกไว้ แล้วให้นักเรียนคนเดิมพุดนำ คนอื่นพุดตาม ฉันเห็นผีเสื้อ สวยมาก)	
	20 นาที	5. ให้นักเรียนวาดภาพ ดอกไม้ผีเสื้อ แล้วเขียนคำ บรรยายภาพสั้นๆ หรือคำ กำกับภาพตามที่ทำได้	นักเรียนวาดภาพดอกไม้ ผีเสื้อแล้วเขียนคำบรรยาย สั้นๆ ตามที่ทำได้

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
	15 นาที	6. ให้นักเรียนผลัดกันนำภาพของตนเองมาเล่าสู่กันฟัง	นักเรียนนำภาพของตนเองมาเล่าสู่กันฟังเป็นกลุ่มหรือหน้าชั้นเรียน (แล้วแต่กลุ่มผู้เรียนมากน้อยเพียงใด)
	5 นาที	7. ทบทวนการอ่านคำจากบัตรคำแผนภูมิประสบการณ์หรือแก้ไขคำบรรยายภาพให้ถูกต้อง	

หมายเหตุ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน 3 คาบนี้ ถ้านักเรียนสามารถ

1. อ่านบัตรคำแผนภูมิประสบการณ์ได้ถูกต้องชัดเจน
  2. เขียนหรือคัดลอกบัตรคำได้ถูกต้องสวยงาม
  3. วาดรูปเขียนคำบรรยาย หรือคำกำกับภาพได้ถูกต้อง
  4. ร่วมสนทนาหรือแต่งประโยคปากเปล่าโดยใช้ภาษาไทยได้ชัดเจน
- ถูกต้อง ถือว่านักเรียนผ่านจุดประสงค์ (ป 02) ข้อ 4, 5, 6, 9, 12, 13, 14, 5, 16, 17, 18

ตัวอย่างแผนการสอนครั้งที่ 3

ชั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
5. ชั้นตอนที่ 5 ชั้นแจกลูก ผสมคำ ตอนนำ ตอนสอน	10 นาที	<ol style="list-style-type: none"> ให้นักเรียนอ่านบัตรคำ ผีเสื้อ ดอกไม้ คุณนักเรียน ให้นักเรียนอ่านแผนภูมิ ประสิทธิภาพ ครูนำบัตรคำ ผีเสื้อ มา แล้วให้นักเรียนอ่านทีละคำ (แยกคำ ผีเสื้อ) แล้วถามว่า คำที่อ่านออกเสียงเหมือนคำ ว่าผีมีคำอะไรบ้าง ครูบอกว่าจะสอนให้อ่าน คำที่ออกเสียงเหมือนคำ ว่าผี นำคำที่อ่านออกเสียงได้ เหมือนคำ ผี มาสอน เช่น ผี-มี-ดี-ดี-ดี-ปี สอนแจกลูก ผ-ผี, ม-มี ให้นักเรียนอ่านแจกลูก ผ-ผี, ม-มี ฯลฯ ครูบอกให้นักเรียนออกไป เขียนบน กระดานคำเป็นคำ แจกลูก ผ-ผี ฯลฯ 	<p>นักเรียนอ่านบัตรคำทีละคน/ พร้อมกัน/ แข่งขันอ่านเป็น กลุ่มนักเรียนอ่านแผนภูมิ ประสิทธิภาพ นักเรียนตอบคำถามได้ ตอบตามใจไม่ได้ ก็ตอบว่า ไม่ทราบ</p> <p>นักเรียนอ่าน ผี-มี-ดี-ดี-ดี-ปี</p> <p>นักเรียนอ่านตามครู</p> <p>นักเรียนฝึกอ่านแจกลูก</p> <p>นักเรียนออกไปเขียนบน กระดานคำทีละ 3-5 คน ตามคำบอกของครู</p>

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
	5 นาที	9. ครูให้นักเรียนเขียนคำแจกตามบอกลงในสมุดแบบฝึกหัด (บอก 1 คำพอ)	นักเรียนเขียนตามคำบอกลงในสมุดแบบฝึกหัด
	10 นาที	10. ฝึคนำคำแจกมาแต่งประโยคปากเปล่า เช่น ฉันไม่กลัวผีพอตีฉัน 11. นำคำที่แต่งประโยคปากเปล่ามาเล่าสู่กันฟังแทนนิทานจินตนาการ	นักเรียนนำคำที่อ่านเขียนแจกมาฝึกแต่งประโยคปากเปล่า เล่าเรื่องแบบนิทานจินตนาการ โดยนำคำที่เขียนแจกแล้ว เช่น ผีหรือ ฉันถูกตี
	5 นาที	12. ให้เขียนตามคำบอกโดยนำคำที่แจกมาผสมกับคำที่เรียนผ่านมา เช่น นักเรียน ดูผี ผีดู นักเรียน ดอกไม้ ดู ผีเสื้อ ผีเสื้อ ดู ดอกไม้ ฯลฯ (คำใดนักเรียนเขียนไม่ได้ครูใหญ่ในบัตรคำเสนอแนะ ประสบการณ์/ใครคนที่เขียนได้เขียนใหญ่ครูสอน)	นักเรียนเขียนตามคำบอก

ขั้นตอนที่	เวลา	บทบาท	
		ผู้สอน	ผู้เรียน
	5 นาที	13. ครูให้นักเรียนเขียนประโยคที่บอกให้นักเรียนเขียนบนกระดานดำ (ข้อ 12) ให้นักเรียนคัดลายมือ	นักเรียนฝึกคัดลายมือ
	20 นาที	14. ให้นักเรียนวาดภาพตามจินตนาการ พร้อมเขียนคำประกอบ/คำกำกับภาพสั้นๆ เท่าที่เขียนได้ โดยนำคำจากที่เรียนผ่านมาแล้วมาเขียน	วาดภาพและเขียนคำประกอบคำกำกับภาพสั้นๆ เท่าที่เขียนได้
	5 นาที	15. ให้นักเรียนนำภาพมาเล่าสู่กันฟัง	นักเรียนออกมาเล่าสู่กันฟัง
	2 นาที	16. ทบทวนอ่านแจกลูกและอ่านแผนภูมิประสมการณ์	

หมายเหตุ การจกกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน 3 คาบนี้ถ้านักเรียนสามารถปฏิบัติได้ครบทั้ง 16 กิจกรรม นักเรียนผ่านจุดประสงค์ (ป 02) ข้อ 4, 5, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากทฤษฎีไปสู่การเขียนเป็นแผนการสอนนั้น มีรูปแบบอย่างไร มีตัวอย่างดังนี้

1. แผนการสอนทักษะภาษาไทย “โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ” ตอนที่ 1-4 นี้ แผนการสอนที่เริ่มสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นช่วงเตรียมความ ดังนั้นการคัดลายมือ การเขียนหนังสือของนักเรียนอาจมีข้อผิดพลาด ขอให้ครูคอยๆ ดำเนินการสอนอย่าเร่งร้อนรีบสอน

2. ในกรณีที่นักเรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้ หรือไม่นำคำใหม่มาใช้ เพราะติดรูปแบบการใช้คำที่ผ่านมา พร้อมกับมักจะเขียนเรื่องในแนวซ้ำๆ ต่อกัน จนผิดสังเกตและไม่พัฒนาการทางภาษา ครูผู้สอนควรนำกิจกรรมดังต่อไปนี้ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ

1) การฟัง จัดกิจกรรมให้นักเรียนดำเนินการเรียนรู้ เช่น ฟังคำสั่งที่สนุกสนานแล้วให้ปฏิบัติตาม เช่น หีบของที่อยู่ใกล้ตัว (ควรเป็นสิ่งใหม่ที่เร้าอารมณ์เด็ก) หรือให้กระโดดอย่างกบ ฯลฯ ฟังบทประพันธ์/คำคล้องจองต่างๆ แล้วลองให้จินตนาการ โดยลองสร้างเป็นภาพ หรือเขียนตีความเป็นรอยแก้ว หรือนำเรื่องมาเล่าสู่กันฟังเป็น ภาษาพูด ให้ฟังเพลงแล้วให้จินตนาการแปลความเป็นภาพหรือเป็นภาษาพูดมาสนทนากัน ฟังนิทานง่ายๆ ไม่จบ แล้วให้นักเรียนเล่าต่อให้จบโดยใช้ความคิดของตนเอง ฟังนิทาน ง่ายๆ แล้วตอบคำถามของครู โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ฟังข่าวจากนักเรียนรุ่นพี่ในช่วงกิจกรรมภาคเช้า แล้วนำมาเล่าสู่กันฟัง การผลัดเปลี่ยนกันเล่าเรื่องสู่กันฟัง ฯลฯ

2) การพูด จัดกิจกรรมให้นักเรียนดำเนินการเรียนรู้ เช่น เล่านิทาน โดยใช้จินตนาการของตนเอง เล่านิทานต่อจากเรื่องที่ครูเล่าไม่จบ สนทนาเรื่องที่เกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง แสดงประกอบภาพคล้ายแสดงละคร ท่องจำคำคล้องจองต่างๆ เล่าข่าวที่เกิดขึ้นในครอบครัว/หมู่บ้าน/ชุมชนใกล้ๆ พูดโฆษณา

ขายสินค้า ทายปัญหา แสดงความคิดเห็นต่อสื่อการเรียนการสอน นำนักเรียนไป
ดูชุมชน ปะทะสัมพันธ์กับสื่อที่ต่างจากสื่อที่เคยเรียน และจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนขึ้นแสดงบทบาทสมมุติ

3) การอ่าน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนดำเนินการ
การเรียนรู เช่น อ่านแผนภูมิประกอบการณ์ที่นักเรียนช่วยกันเขียนขึ้นใหม่
อ่านบทหรือกรอ่งง่าย ๆ อ่านแผนภูมิที่ครูจัดทำใหม่ นำเรื่องที่ใ้ภาษาง่าย ๆ
ที่นักเรียนรุ่นพี่แต่งขึ้นมาให้อ่าน อ่านนิทานแสนสนุกเรื่องสั้นๆ ค่าง่ายๆ แล้มา
เล่นบทบาทสมมุติ อ่านหนังสือนิยายภาพสำหรับเด็กเล่มใหม่ที่ไม่เคยอ่านมาก่อน
แล้มาเล่าสู่กันฟัง

4) การเขียน โดยนำคำใหม่ทีเพ่งเรียนรูมาแต่งประโยคปากเปล่า
แล้เขียนบนกระดานคำหรือในสมุดแบบฝึก หรือเขียนตามคำบอกของกันและกัน
คัดลายมือ โดยนำคำใหม่ทีแต่งประโยคมาคัด แข่งขันเขียนคำใหม่ แข่งขันเขียนคำใหม่
แล้แต่งประโยคปากเปล่า เล่นเกมแข่งขันเขียนคำใหม่ เล่นเกมทบทวนคำที่เรียน
มาแล้ เล่นเกมนำคำที่ทบทวนมาแต่งและเขียนประโยคใหม่ ผันคำ เขียนแจกลูก
สะกดคำ แจกลูกผสมคำด้วยกระดานแม่เหล็ก แต่งประโยคในสมุดแบบฝึกหัดเขียน
แผนภูมิประกอบการณ์ เขียนประโยคสั้นๆ เขียนเรื่องสั้น เขียนบรรยายภาพ
ทำหนังสือเล่มเล็ก ฯลฯ

หมายเหตุ หนังสือเล่มเล็ก เป็นหนังสือที่ครูหรือนักเรียนคัดลอกเรื่อง
จากแผนภูมิประกอบการณ์มาจัดทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก นักเรียนจะอ่านได้ใน
เวลาไม่ช้านัก เมื่อนำมาเขียนเป็นหนังสือเล่มเล็กนักเรียนก็อ่านได้ ต่อมาใ้
นักเรียนจัดทำหนังสือ เล่มเล็กกันเอง นักเรียนจะดูภาพจากหนังสือในห้องสมุด
หรือค้นหาคำจากหนังสืออื่นๆ บาง มาสร้างเรื่องใหม่ ทำให้ขยายการอ่าน
หนังสือกว้างขึ้น และรักจะเรียนรูเพิ่มขึ้น

ตัวอย่างนิทานประกอบคำใหม่

คำบรรยาย (นิทาน)	ทบทวนประกอบ
<p>มีนายพรานคนหนึ่งแบกปืนยาวหนึ่งว่าเดินเข้าไปในป่า</p> <p>เดินเข้าไปในป่าลึกมากจนรู้สึกว้าตัวเองเหนื่อย จึง วาง ปืนลง</p> <p>นายพรานนึกในใจว่าป่าลึกๆ อย่างนี้ถ้าจะมี กวาง อยู่ควย</p> <p>“กวางไปไหนเอ๋ย”</p> <p>“โอ กวางมาแล้ว”</p> <p>“เห็นไหม กวางมาแล้ว”</p> <p>นายพรานดีใจมากที่มี กวาง มาอยู่ใกล้ๆ และคิดว่ากวางตัวนี้กำลังจะมีลูกเราต้องคอยดูแลไว้อย่าให้ใครมาฆกกวางเพราะถ้าแม่กวางตาย เมืองไทยเราจะขาดกวางต่อไปกวางจะสูญพันธุ์แต่เราจะปลุกบันในป่าไม่ได้ถ้าไม่มีแม่น้ำกวางๆ อยู่ใกล้บ้านป่าลึกๆ ต้นไม้มากๆ มีสัตว์มากๆ ต้องมีแม่น้ำกวางควย จะช่วยให้ป่ามีน้ำ สัตว์มีน้ำกินและเราจะมีน้ำกินน้ำใช้</p> <p>“ทำอย่างไรหนอ ปืนยาวหนึ่งว่ามีแล้ว”</p> <p>“กวางก็มีแล้ว”</p> <p>“จะมีแม่น้ำกวางอย่างไร”</p>	<p>ครูกางแขนออก 1 ว่า แล้วเขียนคำว่า วา บนกระดานดำ</p> <p>แสดงท่าทาง วาง ปืน แล้วเขียนเติม ง หลัง วา</p> <p>วาง</p> <p>ทำท่าทางคนกำลังนึกอะไรอยู่</p> <p>พูดเบาๆ พอให้นักเรียนได้ยินโดยทั่วกัน (บอกว่าการเล่าเรื่อง)</p> <p>พูดพร้อมกับเขียนคำ กวาง โดยเติม ก หน้า</p> <p>วาง</p> <p>กวาง</p> <p>เขียนคำว่า วา วาง</p> <p>เขียนคำ กวาง ต่อจาก วาง ง</p> <p>อย่าเขียนคำ กวาง ก่อนเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนคิด (สร้างมโนทัศน์) ถ้านักเรียน</p>

คำบรรยาย (นิทาน)	ทบทวนประกอบ
นักเรียนเห็นไหม ถ้าเรามีคำว่า เราก็ทำให้เป็น กวาง ได้ และทำให้เป็น กวาง ได้ (แล้วดำเนินกิจกรรมเสริมต่อไปได้)	คิดได้ ครูก็ให้ออกมาเขียนหรือเติม ถ้าคิดไม่ได้ครูเขียนดู ว วาง กวาง ว วาง กวาง กวาง

การสอน “โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ” พบว่า หลังจากดำเนินการจัดการสอนแล้ว นักเรียน ครู โรงเรียน มีพฤติกรรมดังนี้คือ

1. มีระยะเวลาระลึกได้หรือจำคำได้นานกว่าการสอนโดยวิธีปกติที่พัฒนา

2. มีนิสัยใฝ่รู้ คือชอบการอ่านการเขียน โดยไม่ต้องมอบหมายการบ้าน นักเรียนจะนำเรื่องที่เขียนในตอนกลางคืนมาอ่านให้ครูฟังทุกวัน อีกทั้งเวลาว่างจะเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุด

3. ลดภาระการสร้างสื่อการเรียนการสอน เพราะอาศัยสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียนเป็นสื่อการสอนทำให้ประหยัดงบประมาณการซื้อวัสดุผลิตสื่อลงมาก ประหยัดพื้นที่ห้องเก็บรักษาสื่อ ประหยัดค่าบำรุงรักษาสื่อ

4. นักเรียนรู้จักสภาพสิ่งแวดล้อมและรู้จักถนอมอุปกรณ์สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งรู้จักวิธีการใช้สิ่งของที่เรียนรู้ผ่านมา อีกทั้งนักเรียนจะเกิดพฤติกรรมดังนี้

■ **มีคุณธรรม** กล่าวคือ เมื่อมีความรู้ต่อสิ่งของที่เรียนรู้ผ่านมาก็ย่อมรู้จักเห็นคุณค่าประโยชน์ รู้จักการใช้ประโยชน์ รู้จักการถนอมนำมาใช้ป็น จึงเกิดเป็นพุทธนิสัย

■ **มีจริยธรรม** กล่าวคือเมื่อมีความรู้ต่อสิ่งของต่างๆ ที่เรียนรู้มาแล้ว รู้ค่า เห็นคุณค่า แล้วก็จะนำสิ่งนั้นมาใช้ประโยชน์ ส่งผลให้รำลึกภาพ และภาษาไทยที่เรียนผ่านมาก็ทำให้สามารถใช้ภาษาไทยอยู่นิ่งงใจได้เกิดเป็นทักษะ พิสัยยังผลให้เกิดความคงอยู่ของความรู้

■ **มีค่านิยม** กล่าวคือ เมื่อนักเรียนรู้จักและเห็นประโยชน์ ของสิ่งของที่เรียนรู้ รวมทั้งภาษาไทยที่เรียกสิ่งของหรือที่เรียนรู้ นั้น แล้วนำมา ใช้ติดต่อสื่อสารเนื่องนิตยเกิดเป็นการนิยมพูดและใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน จนเป็นจิตพิสัย คือรำลึกถึงและนำมาใช้บ่อยๆ อย่างต่อเนื่อง กลายเป็นการนิยมใช้ หรือค่านิยมนั่นเอง

ความมั่นใจในการสอนนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ จนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขการขาดประสบการณ์การเรียนรู้ทางภาษาไทยของ นักเรียนได้สามารถกระตุ้นให้นักเรียนนำคำใหม่มาใช้ในชีวิตประจำวัน ได้เป็นอย่างดี สามารถ สนองแนวการดำเนินการที่กระทรวงศึกษาธิการได้วางไว้เพื่อ ให้การ จัดการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไว้ว่า

1. จัดการเรียนการสอนให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนใน ส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ตามความเหมาะสม

2. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้สอดคล้อง กับความสนใจและสภาพจริงของผู้เรียนและให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเอง ตามความสามารถ

3. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือบูรณาการ ทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด

4. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการ คิด อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์และกระบวนการกลุ่ม

5. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงในมากที่สุดและ
เน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ

6. จัดให้มีการศึกษาติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน
อย่างต่อเนื่อง

7. ให้สอดคล้องการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ

8. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝัง
ค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ
ควบคู่กันไปด้วย

9. จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

ครูจะต้องคิดสร้างคำถาม ตัวคำถามจะเป็นตัวเดินเรื่องให้ครูนำพาเด็ก
เข้าสู่กิจกรรมต่างๆ ได้อย่างลึกๆ และตัวคำถามนั้นจะต้องตั้งคำถามให้เด็กคิดโดย
ใช้ทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจ ทักษะการรวบรวมข้อมูล เช่น

1. ใบไม้รอบบริเวณโรงเรียนนี้สามารถจำแนกกลุ่มได้อย่างไรบ้าง
นักเรียนในอะไรเป็นเกณฑ์ในการจำแนก

2. ต้นไม้รอบบริเวณโรงเรียนมีชื่อว่าอะไรบ้าง และต้นไม้เหล่านี้
ปลูกอยู่บริเวณใดของโรงเรียน

3. นักเรียนรวบรวมความคิดเห็นของเพื่อนๆ เกี่ยวกับวิธีการ
บำรุงรักษาต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียนของเรา

4. ความคิดเห็นของเพื่อนๆ เกี่ยวกับวิธีการบำรุงรักษาต้นไม้
ภายในบริเวณโรงเรียนของเราสามารถสรุปได้อย่างไรบ้าง

คำถามเหล่านี้ นักเรียนจะต้องออกไปสำรวจของจริง สังเกตใบไม้จริง
โดยการใช้นิ้วชี้หา คือ ตา ดู มือ ลูบคลำจับต้อง ปากชิมรส จมูกดมกลิ่น หูฟัง

เสียงการสะบัดของใบไม้ ครูอย่าถามว่า ถ้าใบมีรูปลักษณ์จะเป็นอย่างไร เปิดโอกาสให้เด็กๆ ค้นหาคำตอบโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้ได้เอง กระบวนการกลุ่มจะส่งผลให้เกิดกระบวนการค้นพบคำตอบเพียงแต่เปิดโอกาสหรือให้เวลาในการค้นหาคำตอบก็จะได้อำนาจตามที่ต้องการ ทักษะการคิดเป็นทักษะสำคัญที่ครูจะต้องฝึกเด็กให้เกิด โดยครูใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้นตลอดเวลา กระบวนการคิดมีหลากหลาย เช่น คิดกว้าง คิดไกล คิดละเอียด คิดลึกซึ้ง คิดสร้างสรรค์ คิดจินตนาการ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ นั่นคือ ครูจะต้องฝึกตั้งคำถามช่วยๆ ให้เด็กๆ คิด เวลาสร้างแผนการสอนจะต้องใช้คำถามนำและฝึกพัฒนาคำถามอยู่ตลอดเวลา เพราะการที่ครูพัฒนาตนเองครูก็มีโอกาสไปพัฒนาเด็ก และเมื่อเด็กได้รับการพัฒนาจากครู เด็กก็จะพัฒนาตัวครู ให้ครูพัฒนาตนเองขึ้นไปอีกด้วย ทุกอย่างมีจะหมุนวนกันตลอดเวลา เช่น บทเรียนเรื่องความลึกกลับของป่า ตั้งคำถามดังนี้

คำถามนำ	ทักษะการคิด
1. ถ้าไม่มีต้นไม้จะเกิดอะไรขึ้น	คิดแบบพลวัต คิดค้นหาคำตอบจากความเป็นจริง
2. ถ้ามีต้นไม้จะเกิดอะไรขึ้น	คิดแบบพลวัต คิดหลากหลายคำตอบ ค้นหาความจริงมาตอบ
3. ในป่าไม่มีอะไรบ้าง	คิดแบบสังเกต คิดวิเคราะห์ คิดค้นหาความจริงจากความจริง
4. ทำอย่างไรให้มีป่าไม่มากนัก	คิดแบบมีสามัญสำนึก คิดคาดการณ์ คิดค้นประสบการณ์เดิมมาสู่ประสบการณ์ใหม่ คิดแบบวิเคราะห์
5. ทำไมเราจึงต้องมีป่าไม้	คิดแบบจินตนาการ คิดค้นหาข้อมูลเดิมสู่ข้อมูลใหม่ คิดแบบเจาะลึก

คำถามนำ	ทักษะการคิด
6. ทำไมแต่ละคนมีความแตกต่างและความเหมือนที่ตรงไหนบ้าง อย่างไร	คิดแบบสังเกต คิดวิเคราะห์ คิดค้นหาความจริงจากความจริง คิดเปรียบเทียบ คิดลงสรุป
7. ความแตกต่างของต้นไม้มีประโยชน์ต่อต้นไม้คนและสัตว์ อย่างไรบ้าง	คิดแบบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง คิดหาเหตุผล คิดแบบเชื่อมโยงชีวิตจริง สู่ชีวิตแห่งความเป็นจริง
8. ถ้านักเรียนจะไปศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องต้นไม้จากชาวบ้าน นักเรียนจะมีขั้นตอนดำเนินการ อย่างไรบ้าง	คิดวางแผน คิดตั้งกฎเกณฑ์ คิดวิเคราะห์ คิดเรียงลำดับความสำคัญ
9. นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากการไปศึกษาจากคุณตาคุณยายในหมู่บ้าน	คิดบททวน คิดประเมินผลงาน คิดวิเคราะห์

การตั้งคำถามที่ช่วยให้เด็กได้คิดตลอดเวลา เมื่อตั้งคำถามเสร็จ ก็จะนำมาเขียนแผน การสอน ดังนี้

สาระการเรียนรู้คุณธรรม	คำถามนำ	กิจกรรมที่นั้จะทำไ้
ถ้าไม้ต้นไม้นี้จะมีผลสะท้อนกลับต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ พืช คุณธรรม การยอมรับความคิดเห็นของกลุ่ม	1. ถ้าไม่มีต้นไม้จะเกิดอะไรขึ้น (คำถามย่อยที่จะให้เด็กคิดต่อตาเด็กคิดสั้นๆ) - มีอะไรอีกไหม - ใครคิดต่างไปจากนี้ - มีสิ่งที้เปลกไปจากนี้อีกไหม	1. นักเรียนร่วมกันคิดหาคำตอบ โดยครูจะช่วยบนกระดานคำ (ในแผนที่ความคิด) 2. นักเรียนกับครุ้ร่วมกันไปค้นหาคำตอบจากสถานที่โล่งแจ้ง 3. นำข้อมูลที่พบจริงมารวมอภิปรายเพิ่มเติมเปรียบเทียบกับที่คิดใน ข้อ 1

สาระการเรียนรู้คุณธรรม	คำถามนำ	กิจกรรมที่ทำได้
		นักเรียนทุกคนเขียนสรุปความรู้คิดเป็นหนังสือเล่มเล็ก
<p>ต้นไม้คนสัตว์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียว</p> <p>คุณธรรม</p> <p>ความอดทนต่อการคิด</p> <p>ยอมรับความคิดเห็นของกลุ่ม</p>	<p>2. ถ้ามีต้นไม้จะเกิดอะไรขึ้น (ครูควรชอคำถามย่อยถามแบบขอ1 จะกระตุ้นให้เด็กคิดได้หลากหลายเด็กจะไม่ตอบคำตอบเพียง1-2 คำตอบแล้วหยุดคิด</p>	<p>1. นักเรียนออกไปที่สวนป่าเพื่อค้นหาคำตอบ</p> <p>2. ร่วมกันอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป</p> <p>3. นำข้อสรุปมาเขียนเป็นแผนที่ความคิดในห้องเรียน แลวนำแผนที่ความคิดข้อสรุปไปปะปิดไว้ข้างฝาผนังห้องเรียน</p> <p>4. แต่ละคนสรุปข้อความรู้ที่ตนได้มาลงในสมุดของตน</p>
<p>ป่าไม้เป็นแหล่งสะสมอาหารของมนุษย์</p> <p>คุณธรรม</p> <p>ความตั้งใจเรียน</p>	<p>3. ในป่าไม้มีอะไรบ้าง (คำถามย่อย)</p> <ul style="list-style-type: none"> - นอกจากสิ่งนี้แล้ว ยังมีสิ่งอื่นอีกไหม - สิ่งนี้จะนำไปทำอะไรได้บ้าง - ลองคุณตอบไปสิว่ามีอะไรบ้าง 	<p>1. นักเรียนร่วมกันวางแผนไปเที่ยวในสวนป่า เพื่อจะค้นหาคำตอบโดยจะอภิปรายในกระดาน</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1 จะไปเรียนที่ไหน 1.2 จะไปเรียนอย่างไร 1.3 จะไปเรียนกันอย่างไร 1.4 จะรู้อย่างไรว่าคำตอบได้มานั้นถูกต้อง 1.5 ได้คำตอบแล้วจะมาทำอย่างไรต่อกับติดตามแผนที่ทางไว้

สาระการเรียนรู้คุณธรรม	คำถามนำ	กิจกรรมที่อาจจะทำได้
<p>คนทุกคนสามารถช่วยกันสร้างและรักษาป่าไม้ได้</p> <p>คุณธรรม</p> <p>ความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ (กลุ่ม)</p>	<p>4. ทำอย่างไรให้หมีป่าไม้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียน 2 คน สนทนากันถึงวิธีการที่จะให้หมีป่าไม้คงอยู่ 2. นักเรียน 4 คน ร่วมกันสนทนาถึงวิธีการที่จะให้หมีป่าไม้อยู่ 3. นักเรียนร่วมกันเสนอแนวทางที่จะให้ป่าไม้คงอยู่ โดยร่วมกันเขียนในกระดาษแผ่นกลม 4. ร่วมกันอภิปรายในประเด็น <ol style="list-style-type: none"> 4.1 ความคิดของกลุ่มจะพิสูจน์ว่าถูกต้องได้อย่างไร 4.2 วิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อพิสูจน์ความคิด 5. ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ในข้อ 4 6. นำผลที่ค้นหาได้มารวมกันอภิปรายเพื่อพัฒนาต่อไป

ภารกิจของครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้

หลังจากที่ได้รับเลือกเป็นครูต้นแบบภาษาไทยในปี 2541 แล้ว วิธีการหาครูเครือข่ายจะเลือกครูเครือข่ายที่อยู่โรงเรียนเดียวกันก่อน จากนั้น ได้เชิญครูเครือข่ายมาพบกับเพื่อนครูคนอื่นๆ ที่ต้องการพัฒนาวิธีการสอน ซึ่งมีทั้งหมด 150 คนจากหลายจังหวัด มาร่วมกันเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นวิธีสอน จึงตั้งชื่อว่า “ชมรมวิชาการสัจจร” ครูทุกคนที่เป็นสมาชิกมีสิทธินำเสนอแนวคิดวิธีสอนของตนต่อชมรมได้ทั้งนั้น บทบาทของครูต้นแบบคือ เติมเต็มแนวคิดในการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้แก่สมาชิก

การยอมรับความคิดผู้อื่นก่อน ย่อมง่ายที่จะให้ผู้อื่นยอมรับความคิดเรา ไม่นานนักเพื่อนครูในสมาชิกชมรมก็สามารถสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ สามารถจัดตั้งชมรมขึ้นอีกชมรมหนึ่งชื่อ “ชมรม 4 ประสาน” คือ มีสมาชิกจากครูสังกัดกรมสามัญศึกษา ครู สช. ครู สปช. และครูเทศบาล โดยที่ชมรมครูทั้ง 2 ได้ทำงานประสานกัน และมีการแบ่งภาระการจัดการด้วย ปัจจุบันชมรมทั้งสองยังปฏิบัติภารกิจเผยแพร่ความรู้สู่กันและกันอย่างต่อเนื่อง มีสมาชิกเพิ่มขึ้น มีกิจกรรมการจัดนิทรรศการแสดงผลงานเป็นประจำ อย่างน้อยในระดับจังหวัด ปีละครั้ง และบ่อยครั้งที่สมาชิกในชมรมได้นำผลงานเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการของแต่ละจังหวัด ที่ตนเป็นครูสังกัดอยู่และได้รับการยอมรับจากเพื่อนครูคนอื่น ทำให้เกิดศรัทธาต่อชมรม เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นถึงจำนวน 1,000 คน ชมรมวิชาการทั้งสอง จึงเป็นชมรมครูที่ได้รับการยอมรับในวงการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีแนวคิดและกิจกรรมสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของนักการศึกษาและผู้ปกครอง นักเรียน

การสร้างเครือข่ายครูพบว่าครูจะเป็นผู้โดดเดี่ยวไม่ได้ ชมรมจึงมีเชิญชวนผู้บริหารการศึกษาของโรงเรียนมาร่วมกิจกรรมวันจัดนิทรรศการบาง จัดอบรมวิธีการสอนบาง ในที่สุดมีผู้บริหารส่วนหนึ่งได้รวมเป็นสมาชิกชมรมและสนับสนุนกิจกรรมชมรมด้วยดี “เครือข่ายครูที่ดีย่อมมีผู้บริหารและเพื่อนครูร่วมมือเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม” และในทางทิศเดียวกันนั้น “ผู้บริหารที่ดีและเพื่อนครูที่ดีย่อมร่วมมือกันสร้างเครือข่ายครูที่ดี”

ในการพบปะกับครูเครือข่าย เกิดจากความต้องการเติมเต็มในการพัฒนาเรื่องต่างๆ เช่น เทคนิคการวิจัยในชั้นเรียน เทคนิคการสอนให้ผู้เรียนคิด เทคนิคการตั้งคำถาม เทคนิคการสอนแบบ StoryLine และเทคนิคการทำหนังสือเรียนเขียนโดยเด็ก ครูเครือข่ายทุกคนล้วนเป็นผู้มุ่งมั่นในการสอน แต่ไม่มั่นใจในวิธีสอนของตนแบบต้องเป็นผู้ไปสร้างความมั่นใจในตนเองให้กับครูเครือข่าย ให้ทุกคนคิดเรื่องสอนและวิธีสอนเอง ทดลองสอนแล้วเล่าสู่กันฟังและช่วยกันเติมเต็มโดยนำวิธีการสอนของครูเครือข่ายมาเป็นวิธีสอนของครูตนแบบ แล้วต่อยอดให้เห็น โดยการสาธิตให้แก่คณะครูในชมรมดู ด้วยการให้ครูเครือข่ายเป็นผู้เรียน และครูตนแบบเป็นผู้สอน ในที่สุดครูเครือข่ายก็จะมั่นใจในตนเองว่าเดินได้ถูกทางเกิดความมั่นใจในตนเองในทางที่ถูกยอมทำให้ผู้อื่นเดินทางต่อไปได้อย่างถูกทาง

สำหรับรูปแบบการสอนนั้น ไม่บังคับให้สอนตามครูตนแบบ เพราะถือว่าเป็นเพียงตนแบบ ทุกคนดูแบบได้แต่ไม่ต้องนำไปใช้อย่างตายตัว รูปแบบวิธีสอนของใครย่อมเป็นของคนนั้น ครูเครือข่ายจะต้องสร้างรูปแบบให้เป็นของตนเอง โดยเน้นผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้เรียนจะต้องค้นพบขอความรู้ที่สามารถตอบข้อสงสัยของตนด้วยตนเองได้และประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

จากครูต้นแบบ ขยายสู่เพื่อนครูเครือข่ายไม่หยุดยั้ง

จากหนังสือคู่มือครูคุณครูได้นำวิธีการและแนวทางการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาออกเผยแพร่ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ปี 2541 ถึงปัจจุบัน มีผู้ร่วมเรียนรู้เกินกว่าหมื่นคน บางจังหวัดเดินทาง บ่อยครั้ง เช่นที่สุพรรณบุรี ตราด ระยอง จันทบุรี อุทัยธานี เชียงราย

การเดินทางที่มากกว่า 60 จังหวัด เช่น ที่จังหวัดแพร่ สุพรรณบุรี สุโขทัย ตราด ระยอง แม่ฮ่องสอน ลำพูน อำเภอยางป่าเป้า จังหวัดเชียงราย และอีกหลายๆ จังหวัด ได้พบกับผู้บริหารระดับหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้อำนวยการ โรงเรียน และอาจารย์ใหญ่หลายคน พบว่าทุกคนกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง ขานรับการปฏิรูปการศึกษา ทุกคนยอมรับฟังความจริงที่เกิดจากความจริงใจของวิทยากร ทุกคนบอกว่าเขาพอใจที่จะรับฟังความจริงจากวิทยากรที่พูดจริง ปฏิบัติจริงให้ดูเป็นตัวอย่างได้

ความเหนื่อยต่อการเดินทาง และการพูดติดต่อกันพร้อมกับการสาธิต การสอนเป็นเวลานาน แต่ความเหนื่อยนั้นได้ไม่ลดหายไป เมื่อได้เห็นความสุขแห่งการได้เรียนรู้และน้ำใจทั้งหลายที่คอยให้กำลังใจ จนเกิดสำเร็จของผู้เข้ารับการอบรมทุกคน

ผลของการสอนเรื่อง ความลึกถึบของป่า นักเรียนสามารถเขียนสรุปผลการเรียนรูไ้แบบกวีน้อยๆ นี้คือการสอนที่นำมาจากความจริงของชีวิต นำชีวิตมาให้คิด นำความคิดไป โยงใ้กับชีวิตแห่งความเป็นจริง จึงเรียกว่า

“เทคนิคการสอนให้คิดโยงู้ชีวิตจริง”

ชาตรี สำราญ

คณะผู้ดำเนินการ

ที่ปรึกษา	ดร.รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ นางสาวมยุรี จารุปาน รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
นักวิจัย	นายชาติรี สำราญ ครุต้นแบบ ปี 2541 วิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษา
ผู้พิจารณารายงาน	ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์
ผู้ดำเนินการโครงการ	นางสาวกัทธิดา พันธุมเสน นางสาวสมรัชนีกร อ่องเอิบ นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ นางสาวชนิดา อาคมวัฒน์ นางบุญศรี ทองดารา
บรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง และจัดพิมพ์ฉบับ	นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ
ประสานงาน	นายสมยศ พันธุ์โอฬารกุล
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (ทรค.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) สำนักนายกรัฐมนตรี

๗ แนะนำครุฑต้นแบบ

แนะนำครุต้นแบบ ปี 2541

ชื่อ/นามสกุล นายชาติรี สำราญ
ตำแหน่ง อาจารย์ 3 ระดับ 9
สถานที่ทำงาน/สังกัด
ชื่อสถานที่ โรงเรียนคุรุชนพัฒนา
สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดยะลา
ที่อยู่
บ้านเลขที่ 79 ถนน คุปตาสา
ตำบล เมือง อำเภอ สะเตง
จังหวัด ยะลา รหัสไปรษณีย์ 95000
โทรศัพท์
โทรศัพท์ที่บ้าน 073-215-464
โทรศัพท์มือถือ 01-957-6136

.....

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช่หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

